

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьмннікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематаграфіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 41 (636)

Субота, 11 кастрычніка 1947 года.

Цана 50 кап.

Да вялікага свята— новыя творчыя поспехі

Менш за месяц адзначылі нас ад слаўнага свята ўсіх народаў савецкай Радзімы — трыццацігоддзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Уся краіна — кожны завод, фабрыка, прадпрыемства, кожны калгас і саўгас, навуковая ўстанова, кожны рабочы, калгаснік, інтэлігент імкнецца сустрэць гэту значальную дату ў жыцці нашых народаў слаўнымі працоўнымі подзвігамі. Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка адна з першых у Савецкім Саюзе рэартавала таварышу Сталіну аб выкананні плана хлебнарабцоўка. Гэтым самым беларускі народ яшчэ раз прадэманстраваў свой бязмежны савецкі патрыятызм, сваю згуртаванасць вакол партыі Леніна—Сталіна, тое, што ён вартым падарункам сустрэкае вялікае свята Кастрычніка.

Многія прадпрыемствы рэспублікі ўжо выканалі гадавы план, многія ўзялі на себе абавязак выканаць яго да 7 лістапада; асобныя рабочыя ўжо выканалі гадавы, двухгадавы і нават пяцігадавы нормы. Калектывы важнейшага гідранта — Мінскага трактарнага завода ўпарта змагаюцца за хутэйшае ўвядзенне ў строй свайго прадпрыемства, а рабочыя, служачыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі другога гідранта беларускай індустрыі — Мінскага аўтамабільнага завода рыхтуюцца да выпуску першай прадукцыі.

Множыцца рады стэханаўцаў, з'яўляюцца, на прыкладу маскоўскага рабочага, Расійскага, стэханаўскага вучасці. Так ішчы заводы і фабрыкі, перадавыя людзі рабочага класа рыхтуюцца сустрэць трыццатую гадавіну Вялікага Кастрычніка.

Страшны разбурэнні пакінулі на беларускіх землях нямецка-фашысцкія захопнікі. Ім было знішчана і спалена каля 1200000 дамоў толькі ў сельскай мясцовасці. Комуністычная партыя большэвіцкай Беларусі і ўрад Беларускай ССР вырашылі да 30-ай гадавіны Кастрычніка пераасяліць з зямлянак у новаабудаваныя дамы ўсе сям'і, якім яшчэ не было пабудаванах хат.

Работнікі беларускага савецкага мастацтва і беларускія савецкія пісьмннікі ідуць насустрач вялікаму свята з значнымі творчымі дасягненнямі. Трыццатгадовы творчы шлях развіцця нашай літаратуры і мастацтва мае выдатныя і запамінальныя вехі. Разгарнуліся пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна клясавыя ворагі беларускага народа — буржуазныя нацыяналісты, наша літаратура і мастацтва адкрылі перад сабой шырокія ідэйныя далейшыя і змаглі стварыць варты нашага народа творы.

З новымі твораі прыходзіць пісьмннікі і работнікі мастацтва Беларусі да вялікага свята.

Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр імя Янкі Купалы выдаў ажыццэлівы патрыятычны пастаноўку «Канстанцыя Заслонаў» і рыхтуе да 7 лістапада п'есу «Маладая гвардыя». Тэатр імя Якуба Коласа ставіць п'есу А. Дабужанкі «Жыццё калітэе». Беларускі Дзяржаўны тэатр оперы і балета ставіць два спектаклі: оперу «Алеся» і оперу «Кастусь Каліноўскі». Новая пастаноўка рыхтуе Рукі Дзяржаўны драматычны тэатр БССР.

Вялікую актыўнасць праявілі і пісьмннікі Савецкай Беларусі. Якуб Колас напісаў пэзу «Рыбакова хата», Аркадзь Куляшоў, Пятрусь Броўка, Максім Танк, Пяня Панчанка, Антон Бялевіч, В. Вітка, П. Пастрак, А. Вялюгіна, А. Зорычкі, К. Кірэнка, Максім Лужанін, А. Бачыла, М. Аўрамчык, А. Бурдэль, Э. Агнiewец закончылі новыя патэтычныя творы. Міхась Лынькоў працуе над раманам, апавесць «Рыгор Шыбай» закончыў Усе-

валад Краўчанка, апавесць «Цёплае дыханне» і рыман «Ускод» — Макар Паслядач. Вялікую апавесць аб Заходняй Беларусі піша Янка Брыль. Новыя творы напісалі П. Кавалёў, У. Шахавец, Р. Някай, Г. Хадкевіч, Г. Шчарбатаў, І. Шамакін.

Прыкметна значная творчая актыўнасць і сярод драматургаў. Заканчваюць п'есы Кандрат Краўца і Пятро Гл. бка. Новыя п'есы напісалі М. Клімковіч, А. Кучар, В. Вітка, В. Палескі, Ю. Рудзько.

Што асабліва радуе нас, гэта тое, што сярод аўтараў гэтых твораў мы сустрэкаем шмат новых імен маладых пісьмннікаў, якія толькі надняў прыйшлі ў літаратуру. Узабагацілі нашай драматургію людзьмі, якія выйшлі з гушчы жыцця, оудзе садзейнічаць яе росту, нашэрыню кола яе там і вобразаў.

У нас ужо з'яўляюцца творы на тэмы індустрыяльнага буд'ўніцтва, аб подзвігу рабочага класа — гэта таксама вельмі азначна дадатна асабліва сцэнарыйнага стану нашай літаратуры.

Майстры беларускага жывапісу і скульптуры ўдзельнічаюць у двух выстаўках — ва Усесяюзнай выстаўцы, прысвечанай 30-годдзю савецкай улады, і Усебеларускай выстаўцы. Упарта працавалі беларускія мастакі над новымі твораі. У выніку з'явіліся скульптуры З. Азгура, А. Глебава, А. Бембля, карціны Я. Зайцава, І. Давідовіча, Манасона, Ахрэмчыка, І. Кудэрвіча, Я. Красоўскага і др. Нашы кампазітары А. Багатыроў, Я. Цюлькі, П. Падкавыраў, М. Алааў, Д. Лукас, Р. Пукст і др. стварылі новыя музычныя творы.

Ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры кішчы напружаная творчая работа.

Па-за прасторамі нашай зямлі разбурэнні сілы свету прыкладваюць усе намаганні, каб зменшыць уплыў пршай у свеце сацыялістычнай дзяржавы на працоўны народ сваіх краін. Яны бачыць гэтага ўплыву. Бо, як сказаў таварыш Жданав: «У выніку другой сусветнай вайны ўмацавалася пазіцыя сацыялізма. Пытанне пра сацыялізм паставілася на парадка дзя ў многіх краінах Еўропы. Гэта не падобецца імперыялістам усеіх масцей, яны бачыць сацыялізм, бачыць нашай сацыялістычнай краіны, якая з'яўляецца ўзорам для ўсёго перадавога чалавецтва». Задача нашых пісьмннікаў і работнікаў мастацтва заключалася ў тым, каб вастрыць сваю абарону для барацьбы з рэакцыйнымі сіламі свету, іх маралю, іх ідэалогіяй.

Кожны дзень нашай сацыялістычнай культуры, стварэння свайго твор, павінен падумаць перш-на-перш аб тым, якую ролю ён адыграе ў змаганні народа за пбудову камунізма, у выкрывіці рэакцыянераў і падпалшычку вайны. Толькі выслака ўсевадменне свайго абавязку перад Радзімай, высокая ідэйнасць забеспечыць стварэнне выдатных твораў, якія з удзячнасцю будуць прыняты народам.

Нельга цярпець у нашых радах людзей, якія поўзаюць на каленях перад чужой замежнай культурай і навукай, якія гатовы запамінаць усе сваё роднае, савецкае, каб толькі заслужыць пахвалу замежнага тупішч, які прыкрасіцца да шыльды вучонага. А імяна так зрабі акадэмік Жэбрак, які праміраў сваё савецкае першародства на дружбу з амерыканскім рэакцыянерам панам Саксам.

Вось чаму зразумела тое велі арнае абурэнне, якое выклікаў яго ўчынак у аспрэчці савецкіх патрыятаў — ад вучоных, пісьмннікаў да радавых савецкіх людзей уключаю.

Але жэбракі спрод нас адзікі. Нашы вучоныя, пісьмннікі, артмсты, мастакі, кампазітары, аўдыятары згуртаванымі радамі ідуць насустрач Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі з новымі творчымі поспехамі.

Да 30-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі

У мастака Я. Красоўскага

Аб творчасці Я. Красоўскага заўсёды спрачадліся: у творах мастака знаходзілі слабыя рысунак, кампазіцыйную нязалежнасць, адсутнасць глыбокай ідэйнасці і адзіства паміж жывапіснай формай і здумай. Былі таксама нараканні на мастака і за яго несамастойнасць жывапісных рашэнняў, за пераіманне жывапісу захаднае — еўрапейскіх фармалістаў.

З уважлівага аналізу папярэдніх твораў Я. Красоўскага відаць, што шмат якія абвінавачванні мастака былі справядлівымі. Досыць для гэтага прыгадаць яго апошнія творы «Зямля» і «Вызваленне з няволі».

Карціны «Зямля» — твор на тэму аб савецкім патрыятызме беларускага народа. Красоўскі меў намер напісаць жывапісны твор аб вялікай любі Беларускага народа да сваёй роднай зямлі. Вядома, што чым глыбей ідэя, тым больш для не вылучэння лаграбучага фармалістычна-жывапісных сродкаў, тым больш высокай павіна быць ступень культуры формы.

Красоўскі лічыў, што наўнясць у мастака здольнасці аднаго жывапіснага ўспрымання прыроды ёсць неабходная і галоўная гарантыя для стварэння высока-мастацкага твора. Такія шкідныя погляды адцягвалі ўвагу мастака ад самага галоўнага, ад натуры, ад жыцця.

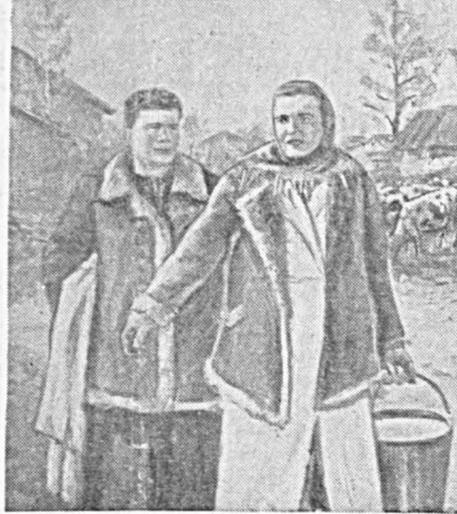
Жывапісна і правільна вырашыць тэму савецкага патрыятызма — у карціне «Зямля» з такімі поглядамі на жывапіс мастак, безумоўна, не мог. Данесці да гледач і глыбока пацуючы народнай любі да радзімы можа толькі той мастак, які акрамя ўсёго іншага здольны па-філасофску абгрунтаваць якасць патрыятызма. У гэтым выпадку жывапіс будзе толькі мовай альбо сродкам для мышлення мастака.

У карціне «Зямля», аўтара мала цікавіў вобраз селяніна, як галоўнага героя твора. Мы яго не разумеем, не жывем яго пацуючымі. Не пераконвае нас жанчына з дзіцем, што стайць у цэнтры карціны. Да таго-ж слабы і рысунак гэтых і астатніх дзейных асоб карціны.

У карціне «Вызваленне з няволі» неабходна было вывясці самага галоўнага: вылісць і сэнс падзеі. Для гэтага мада паказаць вызваленых з нямецка-фашысцкіх канцэнтрацыйных лагераў, а трыба вылісць больш глыбокае і чалавечае. Абдымі вызваленых з вонкай Савецкай Арміі — гэта яшчэ недастаткова для паказу гуманізма Савецкай Арміі, арміі-вызваліцельніцы. Красоўскага, як відаць, гэтае пытанне займала недастаткова. Галоўныя героі зроблены неварзнымі, не тыповымі, а ледзь бок каршы зусім цённым, і тму вельмі цяжка наогул што-небудзь разграсць. Людзі гублююцца ў фарбах гарадскога пейзажа. Адчуваюцца і ў гэтым творы ранейшыя погляды на жывапіс.

З усяго таго, што напісаў Красоўскі да мастацкай выстаўкі, прысвечанай вялі-

кай гістарычнай гадавіне — трыццацігоддзю савецкай улады, відаць, што ён глыбока зразумеў шкіднасць сваіх ранейшых поглядаў на жывапіс. У гэтым пераконваешся, калі глядзіш на двух маладых і здаровых жанчы, зображаных на карціне «Знатныя даяркі».

Мастак Я. Красоўскі. «Знатныя даяркі». Фотарэпрадукцыя Г. Бугаенкі.

Паказаць перадавога савецкага чалавек за яго шгодзёнай працай, ішчалым і адданым сваёй справе — пачэсны абавязак мастака. Гэтага можна дасягнуць тады, калі замест працы ў ценнай і інтуітыўнай майстэрні, мастак выходзіць з паціраў і палатном на шырокі прастор бурлівага жыцця нашага народа. Так было да гэты раз з Красоўскім. Змест сваёй ранейшай практыкі — прдцаваць у майстэрні — ён амаль цэляком напісаў карціну «Знатныя даяркі» ў саўгасе Зірчана. Вынік атрымаўся выдатным. Карціна апраўдала працу мастака. Твор «Знатныя даяркі» вылучаецца сваёй жывапіснай свежасцю і аптымізмам. Вершы, што гэта жыццё аудоўнага натуре, якую шчасліва здолеў учынаць і вынавіць мастак.

Выстаўкам прыняў для выстаўкі шэсць новых твораў Я. Красоўскага.

Апрача карціны «Знатныя даяркі» мастак за апошні час напісаў некалькі пейзажаў і нацюрмортаў. Пейзажы і нацюрморты Красоўскага і раней выклікалі ў гледача вялікую цікавасць. У гэтым жанры ён дасягнуў значнага поспеху ў адносінах жывапісу. Тое, што даў для выстаўкі мастак, цяпер непараўнальна стайць вышэй за яго папярэднія пейзажы і нацюрморты. Тут з поўнай сілай выявіўся жывапісны тэмперамент і багатае пацуючы колер.

У пейзажы Красоўскага «Саханік» ёсць сапраўдны настрой, бадзёра паэзія і характэрна беларускай прыроды. Два другія пейзажы «Летні дзень» і «Куток Беларускай пушчы» напісаны з вялікім тэмпераментам і маюць каштоўныя жывапісныя якасці. Асабліва ўдалым пейзаж «Летні дзень». У ім адчуваюцца не толькі лірычны і пачуццёвы голас прыроды, які стварае прыемны настрой, але і характэрна роднай зямлі.

Апошнія творы Красоўскага — радасныя з'ява ў мастацкім жыцці нашай рэспублікі.

П. ГЕРАСІМОВІЧ.

Чым жыве наша рэспубліка

ПАДЗЕІ, ВАРТЫЯ ПАЭМ І РАМАНАУ

(Гутарка з начальнікам Кіраўніцтва па справах сельскага і калгаснага будаўніцтва пры Совеце Міністраў БССР тав. А. І. ЦЕМКІНЫМ)

Мы стайм на парозе завяршэння вялікай народнай справы — перасялення ўсіх сям'яў, якія яшчэ жывуць у зямлянках, у новыя светлыя дамы.

Наш карэспандэнт меў па гэтым пытанню гутарку з начальнікам Кіраўніцтва па справах сельскага і калгаснага будаўніцтва пры Совеце Міністраў БССР тав. А. І. Цемкіным. Падаем змест гутаркі.

— Кораченька заглянем у н-далёкіе мінулае, — гаворыць тав. А. І. Цемкін. — На палях Беларусі прайшлі жорсткае баі з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Вораг за час прабывання на роднай беларускай зямлі знішчыў 9200 сёл. Ім была спалена або разбурана 1200000 будынкаў. Сотні тысяч сям'яў апынуліся пад адкрытым небам. І людзі былі вымушаны часова перабрацца ў зямлянікі. Яны ведалі, што Радзіма не пакіне ў бядзе, а дапаможа ім у хуткі час збудавачь новыя дамы.

На такую дапамогу беларускі народ меў права разлічваць, бо ён нічога не шкадаваў для разгрому ворага.

Многія раёны рэспублікі (асабліва зоны партызанскіх дзеянняў) былі ператвораны ворагам у зоны пустыні. У Лельчыцкім раёне, Палескай вобласці, з 6000 дамоў уцалела 32, у Асвейскім раёне, Полацкай вобласці, уцалела толькі 13 дамоў, а з хатняй жывёлы — адзін павен.

Цяжка ўявіць малюнак такіх страшных разбурэнняў. А яшчэ цяжэй аднавіць знішчанае. Але большэвікі на тое і лічыцца большэвікамі, што не баяцца цяжкасцяў, ідуць насустрач ім і перамагаюць іх.

Яшчэ тады, калі вызвалілі першыя вобласці, народ адразу браўся за аднаўленне спаленых сёл. Нехапала сталых мужчынскіх рук. За піль і сячкур браліся юнакі і дзятчаты, дзяды і жанчыны. На былых павалішчах пачалі выростваць новыя хаты.

Пасля заканчэння вайны і вялікай перамогі над ворагам, як адна з самых важных і першачарговых задач, пастала задача хутэйшага перасялення насельніцтва з зямлянак. Партыя і ўрад і асабіста таварыш Сталін надалі гэтай справе выключна важнае значэнне. Народ, які ў Айчынай вайне выявіў такую адданасць савецкаму ладу і справе партыі Леніна—Сталіна, сваёй гераічнай барацьбой з ворагам заслужыў таго, каб аб ім былі праўдзены найвялікшыя клопаты.

Нялёгка справа сваімі сіламі і ў хуткі час вырашыць задачу адбудовы жылля для насельніцтва. На дапамогу ўраду нашай рэспублікі прыйшоў саюзны ўрад. За подпісам таварыша Сталіна была вынесена пастанова Савета Міністраў ССРСР аб асваіванні Беларусі 30 мільёнаў рублёў для бесплатнай пбудовы сям'ям загінуўшых воінаў і партызан, а таксама сям'ям інвалідаў Айчынай вайны новых дамоў. Такія бадзёўскія клопаты партыі і ўрада аб народзе магчымы толькі ў нашай краіне. Калі-б у такім стане апынулася людзі якой-небудзь капіталістычнай краіны, яны на дзесяткі гадоў былі-б асуджаны на велізарныя пакуты і няшчасці. Не ўсім з іх прыйшоў-б ізноў узняцца да ранейшага становішча. Многія з іх, наватна-б засталіся бяздомнымі і бяздапаможнымі. Голад і галеча ішлі-б побач з імі на ўсім жыццёвым шляху.

Наш народ пазбуўшыся такога лесу. Вось чаму людзі, перасяляючыся з зямлянак у новыя дамы, выказваюць савецкаму ўраду, нашай партыі і таварышу Сталіну словы вялікай падзякі і любві.

Калгаснік Яблоўскі, якому быў пабудаваны дом за кошт дзяржавы, пакадачы зямлянка, пісаў у рэдакцыю полацкай абласной газеты «Большэвіцкі шлях» наступнае:

«Стайць мой дом у цэнтры пасёлка — новенькі, гладзенькі, выцясаны, накрыты. Наступіў момант, каб я і мая сям'я развіталіся з зямлянкай і спрыялі наваселле ў новым доме. Першае наша слова за сямейным сталам будзе: — Дзякуй вялікаму Сталіну».

Радасным пацуючым напоўнены і словы Аудоці Ясюкевіч, калгасніцы калгаса «Ірактар», Асвейскага раёна. Муж не загінуў у бітвах з нямецкімі захопнікамі.

Новыя клубы, хаты-чытальні

Да 30-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Маладзечанскай вобласці адкрыліся новыя высока-культуры Касцюкевіч (Вілейскі раён), у Солах і Крэве (Смаргонскі раён), у Гародку (Радзівіцкі раён). У бліжэйшы час будуць адкрыты Іўеўскі раёны Дом культуры, а таксама некалькі хат-чытальняў у Іўеўскім і ў Смагонскім раёнах.

Зсталася яна адна з дзецьмі. Калі-б не дапамога дзяржавы — не вылісць-б ёй з зямлянікі. Вось што яна сказала, удаходзячы ў новую хату, пабудаваную за кошт дзяржавы:

— Радасна мне. У гэтыя дні хочацца сказаць самыя харшыя, ласкавыя словы падзякі нашаму савецкаму ўраду і таварышу Сталіну за бадзёўскія клопаты аб нас, удовах, і нашых дзецях.

Падзеі, якія адбываюцца цяпер у сельскай мясцовасці і якія глыбока крапаюць сям'ю высока чалавечыя пацуючы, варты вялікіх паэм і раманаў. Аб гэтым нельга без хвалявання сляхачы. Варта толькі ўдумацца ў лёчы і факты, як стане аразумелым грандыёзны размах усеадунаўленай работы. На першае кастрычніка гэтага года па рэспубліцы пераселена з зямлянак каля 1.700.000 чалавек. Нам засталося яшчэ перасяліць 21.300 сямей.

Совет Міністраў і ЦК КП(б) Беларусі паставілі задачу: да 30-годдзя Кастрычніка скончыць перасяленне ў новыя д-мы тых, хто жыве ў зямлянках. Кастрычнік аб'яўлены ўдарным месяцам на завяршэнню перасялення.

Задача, паставіліся Советам Міністраў і ЦК КП(б) Беларусі, знайшлі жыць вадку ў сэрцах працоўных. На іх выкананне ўзмацацца ўвесь беларускі народ. З раёнаў, якія м.шш пацірае ад нямецкіх акупантаў, пасылаюцца на дапамогу ў найбольш разбураныя раёны сотні і тысячы цесляроў. Працоўныя горада Віцебска, Бешанковіцкага, Гародскага і Багушэўскага раёнаў накіравалі ў Суражскі раён сваёй вобласці 1400 чалавек з аба-вядзенствам пабудавачь да кастрычніцкіх свят 280 новых дамоў.

Калгаснікі Мінскага, Дзяржынскага, Заслаўскага і Уздзенскага раёнаў аказваюць вялікую дапамогу насельніцтву Бягомльскага раёна, Мінскай вобласці. Яны накіравалі туды 2000 чалавек. Ад'яджаюць у Бягомль, спрактыкаваныя будаўніцы Уздзеншчыны сказалі:

— Мы не вернемся адтуль да таго часу, пакуль з зямлянак не пераселім у новыя светлыя дамы сваіх братоў-земляроў, якія плячю ў плечо з намі абаранялі ў гэтай вайне родную савецкую ўладу і нічога не шкадавалі для разгрому ворага.

Ва ўдарны месячык па завяршэнню перасялення людзей з зямлянак уключаўся камсамол рэспублікі. Створаны маладзечанскія будаўнічыя брыгады. На Віцебшчыне, у Лёзненскім раёне, вялікай вядомасцю карыстаецца камсамольская брыгада Міколы Кузьмінкова. Самому брыгадзіру 20 год. За час існавання яго брыгада поўнасцю адбудавала сваю веску і цяпер дапамагае суседнім калгасам. Імя Кузьмінкова з глыбокай пашанай вымаляюць усе працоўныя Лёзненшчыны.

Нашай рэспубліцы вылаў гонар пачаць будаўніцтва для сяла цагляных дамоў. У Барысаўскім раёне ўзмацаецца веска Касцюкі. Яна будзе добра ўладкавана. У цэнтры — плошча, навокал яе вырастаць будыны сельсавта, школы, сельмага. Да канца года будзе пабудавана сорак дамоў.

Касцюкі — першая цагляная веска. Але такому будаўніцтву належыць будучыня. Пройдуць гады, і вескі рэспублікі змяняць свае драўлянае аблічча. Для гэтага ў нас ёсць усе магчымасці — неабмежаваная колькасць добрай гліны і наша будаўнічае жаданне. Міркуецца справу паставіць так, каб кожныя два калгасы мелі свой невялікі цагляны завод. На гэтай аснове будзе разгортвацца далейшае будаўніцтва. У 1948 годзе такіх калгасных цагляных мы будзем налічваць каля 600.

Як бачыце, мы жывем у такі час, калі на нашых вачах разгортваецца велізарнайшай справы, якія будуць змяняць не толькі аблічча вескі, але і будучы выхоўваць у людзей сацыялістычную сядокасць. Адлюстравіць іх у творах — вялікі і пачэсны абавязак беларускіх пісьмннікаў і работнікаў кіно. Пакуль што на гэтую важную тэму мы маем кінонарыс «Навасельце» і некалькі вершаў і газетных нарысаў. Але гэтага вельмі і вельмі мала. Сама тэма і падзеі, якія адбываюцца цяпер у рэспубліцы, патрабуюць азначна большага.

Курсы загодчыкаў хат-чытальняў

У горадзе Ашмянны Маладзечанскай вобласці пачалі працаваць аднамесячныя курсы па перападрыхтоўцы загадчыкаў хат-чытальняў. Слухачам вывучаюць біяграфіі Леніна і Сталіна, павідаючы плян аднаўлення і развіцця роднай гаспадаркі БССР, сляхуюць лекцыі па гісторыі ВКП(б), па гісторыі савецкага мастацтва і ішчы.

Агляд мастацкай самадзейнасці

МІНСК

Гэтымі днямі адбыўся агляд мастацкай самадзейнасці горада Мінска. У аглядзе ўключылася самадзейнасць такіх мінскіх заводаў — гігантаў, як аўтамабільны і трактарны. Заслужаным поспехам кіраваў выступленні Яфрэмава і Кузнецова —назінныя прыпукі. Курачка—мастацкае чытанне. Яфрэмава, Байчкова, Грушкевіч—жаргоўны рускі танец. Калова—спевы.

У выдатным святле здолелі паклаць сьце таксама і калектывы мастацкай самадзейнасці рэдакцыяна (танец «Ліно», у пастаноўцы Ахрэмы) і друкарні імя Сталіна (струны ансамбль пад кіраўніцтвам Ягудзіна).

Агляд паказаў, што работа гурткоў мастацкай самадзейнасці добра наладжана ў гарадскіх калектывах працоўных рэспуаў. Заджанна спявае іх хор пад кіраўніцтвам хормейстра А. Балыцівіча, надрана выконвае беларускія народныя песні цымбальны ансамбль (кіраўнік Шчэр). На аглядзе больш за ўсё было радастаўлена мастацкае чытанне.

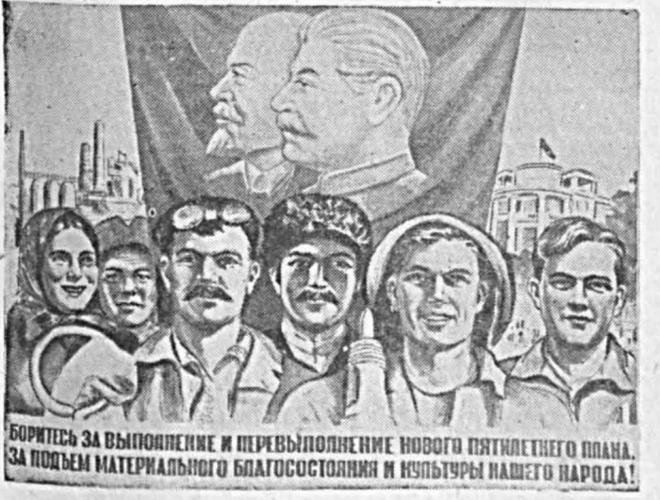
ГОМЕЛЬ

Закончыўся абласны агляд калектываў мастацкай самадзейнасці Гомельскай вобласці, у якім прымаў удзел 910 чалав. У заключным канцэрце агляду прынялі удзел 340 чалавек.

Побач з такімі вядомымі калектывамі, як Азерчыцкі народны хор пад кіраўніцтвам Ландына, калектывы мастацкай самадзейнасці Гомельскага чыгуначнага клуба імя Леніна, тут упершыню перад грамадзескаю вобласці выступалі калгасныя хоры, аб якіх мала ведалі ў абласным цэнтры.

Надзвычай прыемнае ўражанне пакінулі выступленні хора Борхаўскай хаты-чытальні, калгаснага хора Буда-Кашалёўскага раёна і ішч.

З музычных калектываў мастацкай самадзейнасці вылучыўся домбравы гурток Рагачоўскага дома культуры пад кіраўніцтвам Кавалеўскага і арк-стр народнага інструментаў Гомельскага клуба чыгуначнікаў імя Леніна пад кіраўніцтвам Ландына.

РАЗАМ З НАРОДАМ

(Беларуская савецкая проза за трыццаць год)

Р. Шкраба

Звычайнае супастаўленне Беларускай дарэвалюцыйнай і паслярэвалюцыйнай прозы сведчыць пра непамерны рост нашай мастацкай літаратуры за гады савецкай улады. Аднак, адзначаць толькі колькасны рост літаратуры — значыць назваць не вонкавую і не аўсім характэрную рысу. «Поспех пісьменніка, прасоўванне літаратуры наперад заўсёды ішло ад новага зместу сацыяльнага жыцця» (А. Талстой). Наша проза паслякастрычніцкай пары ўзнішчалася разам са сваімі героямі — савецкімі людзьмі, якія непамерна «змянілі» і выраслі разам з тымі найвышэйшымі і раўняўнянымі, якія карніным чынам змянілі аблічча нашай краіны» (А. Жданав).

Кожны этап у жыцці савецкай дзяржавы ставіў перад пісьменнікамі неадкладныя задачы, на якія яны адказвалі мастацкімі творами.

1. Сладчына дарэвалюцыйнай беларускай прозы вельмі нешматлікая. Ф. Багушэвіч, Цётка, Якуб Колас, Змітрок Бядуля, Максім Багдановіч, Карусь Каганец — вось пераважна пісьменнікі, якія пакінулі больш або менш значны след у гэтым літаратурным жанры. Калі дадаць, што многія з названых пісьменнікаў з'яўляюцца аўтарамі некалькіх лічбавых аповядаў, дык стане зразумелым, што савецкая праза атрымала вельмі невялікую спадчыну.

Культура беларускага народа з самага пачатку развівалася ў шчыльным сувязі з культурай славянскіх народаў, у першую чаргу з культурай братніцка-рускага і украінскага народаў.

Пазней, калі беларуская мова сфармавалася да такой ступені, што беларускі народ здоў у вылучыць з свайго асяроддзя пісьменнікаў, плённыя ўплыў рускай і украінскай літаратуры знайшлі сваё вылучэнне ў іх творчасці. Невыпадкова аўтар аднаго з першых помнікаў новай беларускай літаратуры — парадыйнай пэмы «Гарна на Парнасе» з паваяг называў імямі Пушкіна, Лермантава, Жукоўскага і Гоголя. Адзначаючы ўплыў братніцкай літаратуры, акрамя названых у пэме пісьменнікаў належыць прыгадаць яшчэ імя Крылова, Салтыкава-Шчадрына, Некрасава, Караленкі, Гараса Шаўчэнка, Максіма Горкага, Стэфанькі і інш. Дзякуючы гэтым уплывам беларуская проза паспяхова расла і дзіла і ў мастацкіх асноўнах.

Вызначаючы асноўныя вехі развіцця дарэвалюцыйнай прозы, нельга абмінуць навушны перыяд беларускай літаратуры. Як вядома, на чале газеты «Наша Ніва» стаялі буржуазныя нацыяналісты. Гэтая акалічнасць абумовіла заганы палітычнай праграмы газеты, якая імкнулася прыміраць два непрамырныя класы — паню і мужыкоў, ускладнала падзеі на палешанне жыцця працоўных не шляхам рэвалюцыйных пераўтварэнняў, а шляхам мірнага эвалюцыйнага развіцця.

Пры ўсёй заганаці такога імкнення газета, на суперак свайму нацыяналістычнаму кіраванню, адграла значную ролю ў справе згуртавання пісьменнікаў, якія прадаваў адлюстравалі цяжкае жыццё працоўных і іх жаданне вызваліцца з-пад уціску ў справе выпрацоўкі норм беларускай літаратурнай мовы.

Зразумела, ліберальна-памаркоўны характар газеты не мог не ўплываць на творчасць пісьменнікаў, якія вакол не зграваліся. Але пры гэтым не трэба забываць, што ў «Нашай Ніве» супрацоўнічалі пісьменнікі, якія складалі яе рэвалюцыйна-дэмакратычнае крыло, — Янка Купала, Якуб Колас, Змітрок Бядуля, Цётка і інш. Пад іх уплывам фармавалася і беларуская проза.

«Наша Ніва» час-ад-часу друкавала на сваіх старонках пераклады твораў выдатных рускіх і украінскіх пісьменнікаў — Максіма Горкага, В. Караленкі, В. Гаршына, В. Стэфанькі, што таксама не магло не мець станоўчага ўплыву на беларускую прозу.

Найбольш таленавітымі пісьменнікамі дакастрычніцкай пары былі Якуб Колас і Змітрок Бядуля.

Пачаўшы свой творчы шлях рэалістычнымі вершамі, Якуб Колас хутка звяртаецца да прозы. Услед за першым зборнікам вершаў «Песні жалбы», які ўбачыў свет у 1910 г., праз два гады выходзіць другі зборнік Якуба Коласа — «Апавяданні». Знайдзя высюкага побыту, інтарэсу і патрэб прыгнечанага селяніна, пісьменнік стварыў рэалістычныя малюны, прасквітныя спачунаннем і незласлівым гумарам, калі гукара ішла пра яго ўлюбёнага героя — селяніна, або збіццельнай выкрываўчай сатыры, — калі пісьменнік малюваў вобразы прадстаўнікоў ненавіснага яму самадзяржаўна-памешчыцкага ладу.

Пачатак літаратурнай дзейнасці Змітрака Бядулі прыпадае на 1910 год. У 1913 годзе ён выдае першы зборнік сваіх апавяданняў — «Абразкі». Цыямак, зморная рэчаіснасць у творах З. Бядулі намалявана з бясплітаснай праўдлівасцю. Ён паказваў, што за вонкавай грубацю селяніна, даведзенага да адчаю несправдлівасцямі, здымак і нястачамі, хаваецца прыгожая чалавечая душа. Раскрыццё духоўнага свету свайго героя, яго пацучы, супрацьстаўленне яго мар і лютученню няўможнай рэчаіснасці, якая абліччалася чалавека, не дае разгарнуцца яго душэўным сілам — улюбены прым З. Бядуля навальета. Яго творчасць мае шмат,

агульнага і паводле характару адлюстравання рэчаіснасці і паводле апавядальнай манеры з творчасцю украінскага пісьменніка В. Стэфанькі. Для абодвух пісьменнікаў уласцівы стіль псіхалагічнага апавядання, прасякнутага болам за лёс свайго героя — селяніна.

2. Сапраўдным росквіт беларускай прозы пачаўся толькі пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, калі ў літаратуру прышоў лавы герой, якога не ведала дарэвалюцыйная літаратура, — савецкі чалавек, барацьбіт і творца новага жыцця.

У 1923 годзе з'яўляюцца першыя апавяданні буйнашага беларускага празаіка Кузьмы Чорнага. Праз два гады пачынае друкаваць свае творы Міхась Лынькоў, у 1926 годзе асобнай кніжкай выходзіць з друку апавяданні Кандрата Крапіва. У гэтым далейшым шлях нашай прозы — гэта шлях няспянага ўдому, абумоўленага тым вялікім магчымасцямі, якія дала савецкая улада для развіцця народнай культуры, літаратуры і мастацтва. Побач са старэйшымі пісьменнікамі на старонках друку ўсе часцей і часцей пачынаюць з'яўляцца новыя імяны — Эдуарда Самуйленка, Хвядоса Шынклера, Макара Паслядовіча, Алесь Стаховіч, Усевалод Краўчанкі і інш.

Было б зразумела, няправільна ўяўляць шлях гэты роўным і простым. Будучы сваю культуру, нацыянальную формай і сацыялістычнаму зместам, беларускі народ павінен быў весці жорсткую барацьбу з працоўным ворагам народа, савецкімі нацыяналістамі, якія прыкрываліся нацыянальнымі лозунгамі, на самай справе былі прыхільнікамі і паслугачамі сваіх замежных гаспадароў.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, у выніку якой беларускі народ упершыню атрымаў дзяржаўнасць, рывалюцыя яго творчасці, выклікала да жыцця нябачаныя працоўны энтузіязм. Ворагі народа, якія раней адкрыта пранавоувалі свае паслугі замежным імперыялістам, мяняюць фарму барацьбы. Заўважыўшы аб сваёй прыхільнасці да савецкай улады, яны на справе імкнуліся надрытываць глебу для адрыву Беларусі ад іншых саюзных рэспублік.

Жорсткая барацьба адбывалася чадзінным фронце — у навуцы, літаратуры і мастацтве. Свядома скажам, чы гісторыю беларускага народа, ідэалізацыю яе мінулае, ворагі народа высоўваюць «тэорыю» аб «залатым веку» беларускага народа ў часы літоўскага княства, калі Беларусь была адлучана ад арганічна рускага народа і яго культуры. Гэтым самым яны імкнуліся процістаяць савецкаму народ рускаму і іншым братнім народам вышай краіны. Успяж расхальваючы глыбоку культуру капіталістычнага захада, яны імкнуліся аддаць савецкаму народ і яго культуру на значыцьне замежным імперыялістам.

Беларускі народ пад кіраваннем камуністычнай партыі заўсёды веу барацьбу з падобнымі воражымі правамі. Сумленныя пісьменнікі рашуча адмежаваліся ад адшчэпенцаў, лакею іншаземнага капітала.

Асабліва вялікую ролю ва ўмацаванні Беларускай пісьменніцкай арганізацыі і ў ачышчэнні яе ад усёго таго, што перажадала ідэі наперад, адграла паставона ЦК ВКП(б) ад роспуску РАПП'а і перабудове пісьменніцкіх арганізацый ад 23 красавіка 1932 г. і Першых усеагульных з'ездаў пісьменнікаў, які адбываўся ў 1934 г. пад кіраваннем А. М. Горкага.

Прыход у літаратуру новых пісьменніцкіх кадраў дазволіў не толькі пашырыць магчымасці беларускай прозы ў жанравых адносінах, але і пачаць асэнсаваны і ўсеабаковы аказ тых гістарычных пераўтварэнняў, якія адбываліся ў нашай краіне, пачаць адлюстраванне ў вялікіх творах славянага мінулага Беларускага народа.

З першых год савецкай улады пачалося нябачанае дагтуль у гісторыі новае сацыялістычнае будаўніцтва. Адменнае ў зааемаднінах людзей, і ў іх светлаглядач, псіхалагіі, пачатак новай калектыўнай працы, класавая барацьба ў аднаўленчым перыяд — гэтыя тэмы робіцца галоўнымі ў творчасці празаікаў.

жыцця... апускалася на дно і зацягвалася балотам», а другая, найбольш перадавая, — «імікнулася зліцца з гэтымі крыніцамі і вобачкам шукала дарог, каб пазнаць корань рэчаў». Прадстаўніком гэтай другой часткі інтэлігенцыі ў апавесці з'яўляецца настаўнік Лабановіч. Імкнуўся пазбыцца поглядаў, прышчэпленых яму семінарыяй, Лабановіч шчыра жадае жыць агульнымі інтарэсамі з народам, быць карысным яму. Аднак, яго практычная дзейнасць не заўсёды знаходзіла сабе проты — шлях. Лабановіч быў яшчэ далекім ад разумення тых шляхоў, якія павінен прывесці да палешання жыцця працоўнага народа. Назірвалі і ўважлівы мастак, Якуб Колас стварыў у апавесці тыповыя вобразы сялян. Дасціпны гумар, псіхалагічны характарыстыкі, роздум над жыццёвымі праблемамі, вера ў працоўны народ, шчырае жаданне палешыць яго жыццё — гэтыя рысы, характэрныя для папярэдняй прозы пісьменніка, у апавесці знайшлі свай шырокае выяўленне.

Наступная апавесць Якуба Коласа «На прасторах жыцця» з'явілася водгукам на надзежны падзеі ў нашай краіне. Характэрна дэтал, якая можа пасведчыць, якія неабмежаваны магчымасці для творчай дзейнасці разнаволеннага чалавека адчыніліся ў нашай краіне: некалі Лабановіч марыў аб тым, каб асушыць балота і з крыніцы хвароб ператварыць яго ва ўраджайнае поле. Да гэтай тэмы Якуб Колас вяртаецца зноў у апавесці «На прасторах жыцця». Тое, чаго так пакутліва дамагаўся Лабановіч, робіцца здзейсненай марай для Сцяпана Баруці. Савецкая рэчаіснасць вывела яго на прастору сапраўднага чалавечага жыцця, якія заключоцца — гаворыць пісьменнік — у шырокіх размахам грамадскай працы». Сцяпан не толькі дамагаецца асушыць балота, але сваёй практычнай дзейнасцю кладзе пачатак калектыўнага супрацоўніцтва сялян. Ён вачына пераконвае аднавіскоўцаў у тым, што можна «сваімі рукамі пабудавать новае, моцнае, прыгожэ і каечна патрэбнае нам». У апавесці пісьменнік ушыльчым падаходзіць да тэмы калектывізацыі, да якой ён пазней вернецца ў творах «Адшчэпенец». Ён гэта вы зраоце, — гаворыць Сцяпан аднавіскоўцам, — калі будзеце выступаць грамадом, дружна, згодна. Дык няхай жыве свабодная праца! Няхай закрасуюць і расквітнеюць грамадскія калектыўныя працы».

Шакаў вялікіх сацыяльных зрухаў, якія адбываліся ў беларускай вёсцы, прысвечаны раманы «Мядзведзічы» — Кандрата Крапіва. Канфікт паміж новым і старым у светлаглядзе і ва ўзаемаадносінах людзей у раманы Крапіва паказаны ўсеабакова і пераканальна. Ада-соленнасць, варажасць, імкненне пабудавать свой дабраўт на вяршасці другога — гэтыя спадчына мінулага перашкаджалі рухачца наперад. Доорае веданне Беларускай вёскі аднаўляюча перамае, не пошты, дробязе яе жыцця дазволілі пісьменніку намаляваць карціны жорсткай класавай барацьбы, росту самазасядомасці селяніна. Аўтар паказваў, які новае ўладарна брала верх над старым і пранікала ў штодзёны помыт чалавека. Тыповымі носьбітамі гэтай новага ў рамане з'яўляюцца Юзк, Зоя і Аудолья. Удзельнік грамадзянскай вайны, Юзк Вераменчык, вярнуўшыся дадому, праводзіць вялікую работу сьрод аднавіскоўцаў, выкрывае хітрыкі класавога ворага, роуцця сумленным змтарам за палітыку камуністычнай партыі на вёсцы.

Удала пабудаваны дыяляк, камічнасць сітуацый, доора я народная мова — гэтыя рысы выдатнага сатырыка і драматурга ў раманы знайшлі свае вартэ ўсеабаўленне. Аднак, у кампазіцыйных адносінах твор атрымаўся інструментым. Дадатныя рысы не маглі згладзіць глыбоку недахоп рамана — яго залішнюю натуралістычнасць, сюжэтную неаумоўленасць пасароных малюнкаў, якія, з'яўляючыся цікавымі самі па сабе, замаруджваюць разгортванне дзеяння, паручаюць яго цялеснасць і не даюць магчымасці вылучыць галоўнае ад друга-раднага.

Адлюстраванню тых працэсаў, якія адбываліся ў вёсцы напярэдадні калектывізацыі, ў час яе, прысвечаны двухтэмны раманы «Язун Крушніскі» Змітрака Бядулі. Пісьменнік у адпаведнасці з жыццёвай праўдай паказваў у раманы, які кулак Крушніскі, закляты вораг савецкай улады пад выгладам «культурынага» гаспадар праводзіў сваю контррэвалюцыйную работу. На крушніскіх імкнуліся абперціся ворагі народа ў сваёй падрывной антынароднай дзейнасці. З. Бядуля ў раманы «Язун Крушніскі» выкрыў сапраўднае аблічча ворага, і ў гэтым, перш за ўсё, значыцьне твора.

Заганай рамана «Язун Крушніскі» з'яўляецца тое, што пісьменнік не здолеў стварыць высокамастацкія вобразы прадстаўнікоў бяднейшай часткі сялянства, якое процістаяла крушніскім і перамагло іх.

Эпізодычна закранутая ў апавесці «На прасторах жыцця» тэма калектывізацыі робіцца галоўнай тэмай наступнай апавесці Якуба Коласа «Адшчэпенец». Прапок Дубіга — герой апавесці — доўга не згаджаецца ісці ў калгас. Не пазыўшыся рэштат мінулага, ён не адраза ўсеабамае перавагі калектыўнай гаспадаркі над аднаасобнай. Яму хочацца на ўсё паглядзець сваімі вачыма. Прапок ідзе ўпрокці з сваёй вёскай, пасля доўгіх вандраванняў трапіць у калгас, выдае там сабе за сялянскага дэлегата, і, пазнаёміўшыся з новым жыццём на прыкладзе гэтага калгаса, разумее, што калгасы ствараюцца для добра таіх-жа, які ён, сялян. Гэта было самай лепшай і пераканальнай агітацыяй. Шлях хістання і недаверу, які праішоў Прапок перш чым усвядоміць задачы і мэты калектывізацыі — гэта шлях некаторай часткі сялянства ў часы калектывізацыі. Партыя, захоўваючы леныскі прышчы добраахвотнасці, настойліва і цярпліва пераканвала сялян, паказвала ім на прыкладзе ўжо створаных калгасаў іх перавагі над аднаасобнай гаспадаркай. Сюжэт, аналагічны таму, на які напісана апавесць «Адшчэпенец», у свой час распрацоўвалі Ф. Паньфэраў і «Брукска» і А. Твардоўскі ў «Краіне Мураві».

Па творах Кузьмы Чорнага можна пра-сачыць, які чалавек працы паступова вызваліўся ад рэштат мінулага, які ён духоўна выраі і ўзысціўся ў савецкай краіне да дзяржаўнага дзеяча. Шлях Кузьмы Чорнага ў літаратуры — гэта шлях пісьменніка, які ад сузіральнасці, ад бесстаронняга апісання падзеі праходзіць да асэнсаванага адлюстравання жыцця. Складаны працэс пераважання чалавеча намаляваў пісьменнік у раманы «Трэці пакаленне». Вечныя клопаты аб заўтрашнім дні, недачынны думкі аб «чорнай касце», якая можа надійсці раптоўна — унаследаваны ад бацькі — атруццё свядомасці Міхала Тварыцкага. Голькі праз шматлікія хістанні, памылкі і ўнутраную барацьбу пад уплывам калектыўнага жыцця ён прыходзіць да ўсвядомлення нікчэмнасці сваёй філасофіі. У апавесці «Люба Лук'янска» Кузьма Чорны паказваў, як пад уплывам новых ўзаемаадносін паміж людзьмі фармаваўся характар савецкага чалавеча, які ў выніку рэвалюцыі зрабіўся гаспадаром свайго жыцця. Пісьменнік быў дасканалым знаўцам чалавечай душы. Яго творы адрозніваюцца філасофскай глыбінёй, трапіснасцю мастацкіх вобразаў, эпічным размахам. Яны скрозь прасякнуты любовасцю да чалавеча працы, да простага селяніна. З пафаснасцю пазта ён выявіў у сваіх творах, якую высокародную душу мае савецкі чалавек.

Кузьма Чорны напісаў звыш дваццаткі кніг апавяданняў, нарысаў, рамануў, аповесцяў, п'ес. Акрамя названых тут твораў яго піру належыць апавесці «Лявон Булар», «Вясна», «Простыя людзі», няскончаньныя раманы «Вялікае выгнанне», «Вялікі дзень» і іншыя творы. Дачасная смерць перашкоджала пісьменніку здзейсніць свой намер — нарысаваць у мастацкіх вобразах гісторыю беларускага народа за часы ад зніччэння паншчыны і да нашых дзён — эпохі сацыялізма і руху народаў да камунізма».

Міхась Лынькоў першыя свае творы прысвядзіў тэме фармавання чалавечай новай сацыялістычнай эпохі. Герой аднаго з першых яго апавяданняў — «Над Бугам», чырвонаярмеец Васка Шкетаў, які са зорчай у руках абараняў зааевай Кастрычыцка, так вызначыў зместы ў сваім жыцці: «Не тое, не старыя дні... жыць я пачаў іпер, жыць чалавечым жыццём». Вобразы савецкіх людзей, для якіх не існуе перавагі асабістага над грамадскім, намаляваны ў апавяданнях Міхаса Лынькова «Андрэй Лятуна», «Талісман». Высокароднасць звычайнага савецкага чалавеча, яго перавагі над чалавекам капіталістычнага свету, які нясе на сваіх плячах пугу капіталістычнай няволі, пісьменнік пераканальна выявіў у апавяданні «Талісман». На супрацьстаўленні двух вобразаў — савецкага лётчыка Мядзведзікі і амерыканскага лётчыка Джо, пісьменнік адлюстравваў духоўнае і маральнае характэво лідзей нашай краіны — самай перадавой краіны свету. Калі Джо і ў духоўным і ў асабістым жыцці з'яўляецца нывольнікам грошай, які яму плаціць гаспадар за выпрабаванне самалёта яго фірмы, дык Мядзведзіка ва ўсіх сваіх ушыках кіруецца інтарэсам калектыва.

Міхась Лынькоў напісаў шмат апавяданняў, некалькі твораў для дзяцей і раманы «На чырвоных лядах». Грамадзянская вайна, калектывізацыя, класавая барацьба на вёсцы ў аднаўленчым перыяд, вялікая будоўля ўз'яднанне Заходняй Беларусі ў адзінай савецкай дзяржаве, савецкі патрыятызм — вось тэмы, якія распрацоўвае Міхась Лынькоў у сваіх шматлікіх творах даваеннага перыяду. Лынькоўскі герой ў вялікай стваральнай працы на карысць народа, на ўзвышэнне Радзімы бачыць сэнс свайго жыцця. Гэтыя горкаўскія матывы ў творчасці Міхаса Лынькова надаюць яго героям рысы новага савецкага гуманізму.

Асэнсаванню гістарычнага шляху, барацьбы і гірамом нашага народа прысвечаны апавесці — «Дрыгва» Якуба Коласа і «Салавей» Змітрака Бядулі.

І на гэты раз героем апавесці Якуба Коласа з'яўляецца яго ўлюбены герой — селянін-палітук. Але гэта ўжо не той

селянін, якога ён малюваў у сваіх дарэвалюцыйных творах. Пісьменнік зацікавіла каларытна фігура дзеда Талаша, які праславіўся ў барацьбе з беларускімі акупантамі ў годы грамадзянскай вайны. Ад гэтылінага пратэста ён вырастае да свядомага барацьбіта за зааевай Кастрычыцка, за права свабоднага жыцця, якое яму дала савецкая улада. У гэтай апавесці Якуба Коласа знайшлі сваё выяўленне якасці літаратуры савецкага рэалізма, паводле якіх літаратурным героя і яго прататып, вобраз, створаны пісьменнікам, і жыць чалавек узаемна дапаўняюць і ўзабагачаюць адзін другога, робіцца ўлюбёнымі героямі народа.

У апавесці ўсеабакова адлюстраваны класавыя размежаванне вёскі, барацьба лепшых прадстаўнікоў, якімі ў творы з'яўляюцца дзед Талаш, Мартын Рыль, Аўгіння, Панас, з іншаземнымі акупантамі і ўнутранымі ворагамі

Змітрок Бядуля ў сваіх дарэвалюцыйных творах праўдыва адлюстравваў трагічны лёс працоўнага чалавеча пры сацыяльна-несправядлівым ладзе. Але ў пераважнай большасці яго героі не барацьбіты. Яны — афіры сацыяльнай несправдлівасці. У апавесці «Салавей» пісьменнік намаляваў слаўныя старонкі барацьбы сялян, іх працэ супроць эксплуатацятараў у часы прыгону, паказваў, як «пацучыя помсты і нянавісці да паню за векавечныя здзекі іх, сялян, узляо верх, і яны хацелі знішчыць дашчэнтну ўсе панскія сляды». Паставіўшы ў цэнтры апавесці сялянскага хлашца Сымона, якога празвалі салаўём за яго незвычайнае ўмельства перабіць галасы людзей і жывёл, пісьменнік здолеў паказаць лёс талента з народу ва ўмовах прыгонай права. Паступова гэтыя тэма ў творы перарастае ў тэму помсты эксплуатацятарам за іх здзекі над сялянамі.

Узросшае майстэрства Беларускай літаратуры, засаеанне ёю лепшых традыцый сучаснай рускай літаратуры дазволіла Эдуарду Самуйлёнку вельмі хутка перайсці ад невялікага апавядання да буйнага пра-зачнага паалатна. Таленавіты пісьменнік, ён за свой невялікі творчы шлях пакінуў значную колькасць апавяданняў, аповесцяў і вялікі, але незакончаны з прычыны дачаснай смерці раман «Будучына». У гэтым творы Эдуард Самуйлёнак упершыню ў беларускай літаратуры намаляваў жыццё і барацьбу працоўных братняй Грузіі за савецкую ўладу.

Дасканалы майстра кампазіцыі, знаўца Беларускай мовы, яе прыроды, Эдуард Самуйлёнак стварыў высокамастацкія вобразы, прасякнутыя любовасцю да Радзімы, узнёў беларускую прозу да лепшых узр'яў рускай савецкай літаратуры.

Літаратурна творчасць пісьменніка, яго праца над раманы «Будучына» нават на смяротным ложку — гэта сапраўды подзых пісьменніка-патрыёта, які аддаў свой талент народу, уславіў яго ў сваіх творах.

3. Ваюючы на франтах вайны, прауючы і франтавым друку, беларускія пісьменнікі вядуць барацьбу з ворагам выпрабаванай зборай мастацкага слова. Пісьменнікі Міхась Лынькоў, Кузьма Чорны, Алесь Стаховіч, Усевалод Краўчанка, Янка Маўр, Алесь Якімовіч, Міхась Клімовіч, Піль Пестрак, Ілья Гурскі і іншыя друкуюць свае творы пра барацьбу народа ў часопсе «Беларусь», на старонках франтавых газет, у «Правде», «Известиях», выдаюць асобныя калектыўныя зборнікі. У гады вайны ў літаратуру прыходзіць новая кадры празаікаў — Іван Мележ, Янка Брыль, Павел Кавалеў, Іван Шамякін, Аляксей Кулакоўскі, Мікола Лобан, пачынаецца актывізацыя маладых пісьменнікаў Івана Грамовіча, Міколы Лупыкоўа, якія пачалі пісаць яшчэ да вайны. Асноўным героем Беларускай прозы ваяенных год быў савецкі патрыёт, які ў дні суролага выпрабавання аддае ўсе сілы на барацьбу з ненавісным ворагам. Пацучы абавязку перад народам, гатоўнасць ахвараць жыццём у імя яго свабоды і незалежнасці, сцягата нянавісць да ворага — вось рысы, якія характарызуюць героя ваяенных апавяданняў.

Асабліва вялікае значэнне ў гады вайны набывае тэма савецкай бацькаўшчыны. За гады савецкай улады ў нашай краіне выраста пакаленне людзей, што з самага маленства выхоўвалася ва ўмовах, пры якіх «грубы фізічны прамус быў таксама не магчымым, як кража, забойства, парушэнне клятвы» (А. Фадзееў). Зразумела той самаахвотны героізм, з якім савецкія людзі паўстаўлі на барацьбу з фашызмам, што замахваўліся на чэсць і свабоду нашай Радзімы.

Студэнт, які застаецца ў акупіраваным горадзе, каб шкодзіць немцам, у апавяданні М. Лынькова «Салют», маленкі хлопчык, які ўрывае штабную машыну з нямецкімі афіцэрамі, з яго-ж апавядання «Васількі», сямлі і непрыкметны стара, які ў дні барацьбы робіцца грозным месціцам, з апавядання «Вялікае сэрца» Кузьмы Чорнага, настаўнік з Беларускай вёскі, які прыходзіць разам з савецкімі воіскамі ў варажы горад, каб адомсціць нямецкаму катю, з апавесці Івана Шамякіна «Помета», і многія іншыя — усё гэта вобразы мужных

барацьбітоў, прататыпамі якіх з'яўляюцца рываны савецкія людзі, партызаны, пад-льшчыкі, воіны-франтавікі.

Не ўсё, створанне Беларускай прозай і гады вайны, вытрымала выпрабаванне часу. Лекторыя творы былі на-справядліва раскрытыкаваны за іх абмежаванасць у лакае рэчаіснасці і недастатковую мастацкасць.

Мужная барацьба савецкага народа з нацыяна-фашысцкімі захопнікамі назаўсёды запісана на скаржылах гісторыі. Беларусь у гады Вялікай Айчыннай вайны была ўрайнай класічнага партызанскага руху. Аднак, пакуль-што ў нас няма буйных гораў на гэтую тэму. Нашы пісьменнікі не стварылі яшчэ апавесцяў і раману пра ласадноў камуністычнай партыі, арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху на Беларусі.

4. Пераможна закончыўшы Вялікую Айчыную вайну, савецкі народ узяўся за адбудову народнай гаспадаркі. За гэтыя гады непазавална змянілася аблічча нашай рэспублікі. З усіх канюў краіны даюсяця знон молату і сякер: будуюцца новыя фабрыкі, заводы, вырастаюць на руінах калгасныя вёскі. Хутка трактары і аўтамабілі змйдуюць з кансеаеру Мінскага трактарнага і аўтамабільнага заводу. Усё гэта ствараецца рукамі савецкіх людзей. Паказвае іх у літаратуры — найпершая задача Беларускай прозы. У нашай літаратуры — і ў дзевянацмай і ў пасляваеннай — вельмі мала твораў на індустрыяльную тэма-тку. Гэта вымагае ад пісьм.нікаў напісаць творы, вартыя гераічнага савецкага народа будаўніка і стваральніка.

Даклад А. А. Жданова аб часопісах «Звязда» і «Ленінград», паставоны ЦК ВКП(б) і рашэнні ЦК КПС(б)Б на пытан-нях літаратуры і мастацтва ўзброваюць савецкіх пісьменнікаў разуменнем сваёй вялікай адказнас

3 твораў, прысвечаных 30-годдзю Вялікага Кастрычніка

Пімен ПАНЧАНКА

НОВЫЯ ВЕРШЫ

ПРЫСЯГА

Аднагодкі Кастрычніка! Станьма сегодня пад сцягі. Племі першае ў свеце...

Славіла радзіма нас Рэвалюцыі светлымі зорамі, Надзіла радзіма Здабытмі кроўю прасторами...

Далаглядзі навокал такіх нам: Аж займаецца дух— Ад Камчаткі да Брэста, да Кіева...

Збудавача камунізм, Зберагчы ад навагі закатае. Ен ідзе, камунізм!

УРАДЖАЙ 47 года

Калі ты бачыш на шляхах Вазы са збожжам у мяхах, Духотпудовым, залатым...

Ад спекі трэскалася глеба: Барометры ў змове з небам. Калі-ж сабралася рака...

НА РАДЫЯТАРЫ ЗУБР

Зубр— цар Белаежы, Хіб— з палова Казбека!— Так прывыклі сівяраджаць справеку...

Іх на радасць народа зрабілі. Вы бабачыце тое, Чаго мы ніколі не мелі...

РАДЗІМА

Гутарак наслаухаўшыся розных Пра радзіму да пра бела свет...

Навакола— круглая, як донца, Цёплая калгасная зямля.

Год на год лажыўся. Я падростаў. На бярозе той— зрубак след.

Заглянуць хацелася за дзіўны Борам акаймамі далаглядзі.

І хоць ведаў прымаўку у мудрую: «Добра там, дзе нас няма»...

А калі радзіма разлілася, Выйшла ў гнеше з родных берагоў...

Дым бабў вятрамі бмў развезаны. Азірнуўся: дзе-ж Еўропа? Дзе?

Гнуцца за капейку ў тры пагібелі? За скарынку рукі цалаваць?

Па радзіме сум нахлынуў востры. Як-жа дыхаць тут і чым тут жыць?

Як гарэлі вочы іх! Як прагнулі! Горды, расказаць я ім быў рад!

Домашася ішчасця не прыкмеціш, А ў чужых краінах я пазнаў...

І такіх павучых чыстых рэчак, І такіх палаткаў і бароў,

Людзі з пранесенымі вачыма І з надзеяй пакідалі нас.

Ей няма нідзе канца і краю, Дзе ні стань— з усюль яна віда.

Засталося іх, кажуць, Ці то сем, ці то восем.

Паглядзець-бы на іх. — Калі ласка, Праз год мы ў госці вас просім.

Малаты Будуць бухаць на зыркмі жалезе.

Любіў географію я. На занятках Настаўнік казаў: прасвірдуйце наскрозь...

Пакунушы дома кужальныя ранцы, Мы гораха спрэчку ля рэчкі вялі:

Не верыў я. Часта падобныя доседы Рабіў і ледзь-ледзь галавы не скруціў.

Сягоння ў Амерыцы грозязца сцерці Зямлю нашу родную атамай смерню,

УРОК ГЕАГРАФІІ

Ліхвярскімі доларамі засуполілі, Хлусійкі закізвалі з Нью-Ёрка тузы...

Ды ёсць яшчэ простых людзей мільярды, Ці хочацца ім за банкіраў у бой?

Не страшны нам выгукі нечалавечыя. Мы чулі такіх калісіці з Намеччыны.

А тыя, што ходзіць галавамі ўніз І атаннай злосцю паветра атручаюць,—

Ганебны ўчынак прафесара Жэбрака

Як толькі мы дзведзіліся аб антыпатрыятычным учынку прэзідэнта Акадэміі навук БССР прафесара А. Жэбрака...

У Жэбрака хапіла нахабнасці напісаць, што «акадэмік Лысенка быў узнагароджаны за сваю працу ў галіне практычнай сельскай гаспадаркі»...

У той час, калі падобныя з'явы выклікаюць абурэнне савецкіх людзей, калі савецкай вучоныя выступаюць супроць гэтай ліжвавай прапаганды...

У сваім артыкуле, які пад выглядам дыскусіі з указаннем вышэй Саксам надрукаваны ў амерыканскім часопісе «Навука»...

Антыпатрыятычны ўчынак Жэбрака выклікаў сродкам савецкіх вучоных усесагульнае абурэнне. Толькі чалавек, пазбаўлены пачуцця савецкага нацыянальнага гонару...

Прайшло ўжо больш месяца, як на старонках нашага друку з'явіліся артыкулы аб антыпатрыятычным учынку прафесара Жэбрака...

Прафесар, доктар сельскагаспадарчых навук Н. ЗАМЯЦІН. Прафесар, доктар сельскагаспадарчых навук Н. ДАРОЖКІН.

Мастак Р. Кудрэвіч. «Зварот з работы» Фотарэпрадукцыя Г. Бугаенкі.

П. ФРАЛОЎ

АДСУТНАСЦЬ ПАВАГІ ДА СЛУХАЧА

Радзе адыгрывае вялікае значэнне ў культурным жыцці нашага народа. Адным з важнейшых сродкаў ідэйна-масавыга выхавання працоўных і арганізацыі іх культурнага адначыння з'яўляецца музычнае вышчванне...

Кіруючыся рашэннямі ЦК КП(б)Б аб літаратуры і мастацтве Беларусі, Радзёкамітэт правёў рэд мэрапрыемстваў, накіраваных на палепшэнне рэпертуара музычных перадач, палепшэнне якасці выканання і ўзняцця ідэянага зместу музычнага вышчвання...

Валікую роллю адыгрывае ў музычным вышчванні савецкая музыка, якая прадставіла лепшыя творы сучасных кампазітараў. У праграмы перадач уключаюцца і выканваюцца канцэрты лаўрэатаў Сталінскай прэміі: Мяскоўскага, Шабаліна, Хачатуряна, Глера, Шастаковіча, Кабалевскага, Баланчэвадзе і інш. савецкіх кампазітараў...

квартэт, песні і раманы; П. Падкавырава — сімфонія № 1, канцэрт для скрыпкі з аркестрам, прысвечаны Герою Савецкага Саюза капітану Гастэлю; М. Аладова — беларуская танцавальная сюіта, герачыня пэма «У суровыя дні» для сімфанічнага аркестра.

У 1947 годзе Радзёкамітэт правёў аб'ёмныя перадачы з братнімі рэспублікамі Украінай і Літвой. Гэтыя перадачы а'явіліся новым фактарам у справе ўзняцця якасці музычнага вышчвання.

Пашырэнне кола выканаўцаў. Амаль усе музычныя калектывы і вядучыя артысты рэспублікі выступаюць ля мікрафона.

Аднак, неабходна адзначыць, што пры значным палепшэнні музычнага вышчвання, у рабоце музычнага аддзела Радзёкамітэта БССР яшчэ няма пэўнай мэтанакіраванасці, якая забяспечыла-б сістэматычную прапаганду лепшых твораў савецкіх кампазітараў і рускай класічнай музыкі. У рознастайных формах вышчвання музычны аддзел не здолеў найбольш поўна выкарыстаць багаццёшую культурную спадчыну нашага народу, каб ператварыць музычнае вышчванне ў дзейсны і магутны сродак ідэйна-масавыга выхавання радзё-слухачоў. Музычны аддзел Радзёкамітэта ўсё-ж мала клапаціцца аб паліпшыні якасці праграм, аб рознастайнасці іх зместу і форм, аб высокім узроўні іх выканання. У рабоце над рэпертуарам музычнага вышчвання няма яшчэ прадуманай сістэмы, падначалення агульным задачам культурнага выхавання працоўных і прапагандзе на радзё музычных твораў, якія-б адпавядалі высокім ідэйна-мастацкім патрабаванням. Музычныя праграмы часта складаюцца насіпх, без адпаведнай праверкі, што выязе да зніжэння якасці канцэртаў, адна-

стайнасці, нададзліваму паўтарэнню, а часам і да вялікіх памылак. Асабліва гэта датычыцца да канцэртаў, што складаюцца з нумароў у механічным запісу. У праграмах дапускаецца былітанні, неспасядоўнасці ў выкананні, ці выкананне адных і тых-жа твораў, але пад рознымі назвамі.

Перадачы ўрыўкі з оперы «Дзюгені Ангелі» музычны аддзел чамусьці вырышыў з пачатку выканання сцэны дуэлі, а потым сцэну блю.

А 25 мая радзёслухачы былі надзвычай задулены, калі ў канцэрте народнай артысткі СССР і БССР Л. Александровскай двойчы прагучэла беларуская народная песня «Маладыца» толькі пад рознымі назвамі (у механічным запісу). У адной з перадач работнікі музычнага вышчвання жмнуліся пераканачы радзёслухачоў, што кампазітар Рахманінаў з'яўляецца аўтарам оперы «Скупы». Работнікам музычнага аддзела і яго загадчыку таварышу Бучіну напэўна невадома, што яму Рахманінава належыць опера «Скупы рыцар», напісаная ім па аднаіменнаму твору А. С. Пушкіна, а «Скупы»—гэта камедыя Ж. Мальера.

Неахайнасць у складанні праграм у першую чаргу тлумачыцца тым, што большасць работнікаў музычнага аддзела Радзёкамітэта БССР працуе тут на сумажальніцтву і не адчувае пэўнай адказнасці за даручаную ім справу. З'яўляючыся ў Радзёкамітэт на лідзіну—дзе, яны ўсё робяць насіпх, не адначына з запатрабаванымі радзёслухачоў. А некаторыя работнікі Радзёкамітэта бачаць у мастацтве проста рамяство, якое забяспечвае ім добры заробак.

Вялікае культурнае значэнне мае выкананне па радзё народнай песні. Беларускі народ, культура якога непаруйна звязана з культурай братняга рускага народа, стагоддзямі класіфікаваў захоўваў і ўзбагачаў вялікую скарбінку сваёй мастацкай творчасці. На жаль даводзіцца адзначаць, што Радзёкамітэт яшчэ недастаткова выкары-

стоўвае ў сваіх перадачах песні і творчасць беларускага народа. Калі буйныя музычныя формы беларускіх кампазітараў прадставлены ў праграмах яшчэ больш мейш здавальняюча, дык гэтага нельга сказаць аб беларускай народнай песні і народнай творчасці.

У Беларусі шырока развіта музычнае і харавое мастацтва. У рэспубліцы налічваецца сотні самадзейных калектываў, якія карыстаюцца папулярнасцю сярэ-слухачоў. Але ні адзін з іх не запрашаецца да ўдзелу ў радзёперадачах. Нават найбольш вядомыя і папулярныя калектывы—этанграфічны хор вёскі Вялікае Падлесце (Баранавіцкая вобласць) і калгасны хор вёскі Азерчычна (Гомельская вобласць) вельмі рэдка выступаюць перад мікрафонам. Між тым, абодва гэтыя хоры маюць у сваім рэпертуары не адну сотню рознастайных песень. Многія з іх вядомы не толькі ў Беларусі, але далёка і за яе межамі. У сваім штаце Радзёкамітэт мае хор, які здавалася-б павінен значна эдзвейнічаць папулярнасці народнай песні. Але хор пад кіраўніцтвам Людмілы Бэн не спраўляецца з гэтай вялікай і пачэснай задачай. Выступае хор рэдка, рэпертуар яго вельмі бедны. Спявае ён дрэнна, інтанацыя не чыстая, і, самае галоўнае, у хоры адсутнічае ансамбль. Творча хор не расце. Нема належнай патрабаванасці да яго з боку кіраўнікоў музычнага аддзела. Патрэбна вялікая праца, каб узяць якасць гучання хора, палепшыць дыкцыю і строй. Хор неабходна і якасна і колькасна ўзмацніць.

Сур'ёзныя недахопы ёсць таксама і ў сольным выкананні народных беларускіх песень. Беларускія народныя песні выканваюцца нямногімі прафесіянальнымі спевакамі. Большасць-жа камерных і оперных спевакоў не могуць ці не хочуць выконваць народныя песні.

Праграмы канцэртных перадач у выкананні беларускіх майстроў музычнага мастацтва (галоўным чынам артыстаў Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета) часта складаюцца з выпадковых музычных твораў. У адных і тых-жа канцэртах, побач з класічнай музыкай, выконваюцца лёгкія, малакаштоўныя паводле саваго зместу творы.

Струны аркестр пад кіраўніцтвам Жыхарава мае таксама сур'ёзныя з'явы ў рэпертуары. Мала беларускай музыкі, ды і якасць гэтага музычнага матэрыяла не досыць высокая.

У канцэртах выканаўцаў назіраецца частае паўтарэнне адных і тых-жа праграм, асабліва гэта заўважваецца ў праграмах беларускай музыкі. Да выканаўцаў вакалістаў і інструменталістаў не прад'яўляюцца жорсткія патрабаванні па расшырэнню рэпертуара за лік новых твораў беларускіх кампазітараў.

У мэтах больш глыбокага ўспрыняцця і лепшага разумення музыкі слухачамі, Радзёкамітэт арганізаваў у 1947 г. перадачы лекцыя-канцэртаў, прысвечаных асобным кампазітарам, значным гістарычным музычным падзеям. Аднак, да распрацоўкі праграм гэтых перадач і складання тлумачальных тэкстаў не былі прыцягнуты лепшыя музыказнаўцы, кзыпатытары і музыкі Беларусі. Тлумачальныя тэксты да музычных перадач пішучца аднымі і тымі-ж аўтарамі (галоўным чынам работнікамі музычнага аддзела Радзёкамітэта) і насіпх. Манополія ў гэтай справе цалкам належыць т. т. Буніну і І. Нісеніну. Бачна, што т. т. Бунін і Нісенін кіраваліся тут не гэтулькі высокароднымі мэтам палепшэння якасці радзёперадач, а хутэй за ўсё палепшаннем свайго матэрыяльнага становішча. Аўтарскі актыў музычнага аддзела вельмі абмежаваны, а творчая сувязь з кампазітарамі і музыказнаўцамі амаль зусім адсутнічае.

Ні ў якой меры не садзейнічала палепшэнню музычнага вышчвання і скарачэнне сваіх сталых калектываў—сімфанічнага аркестра і груп салістаў. Шатанія выканаўцы—салісты Радзёкамітэта т. т. Пугалеўскі, Руч'ёва і др.—у сваёй шматгадовай і плёнай працы па радзё не мала садзейнічалі палепшэнню якасці беларускай музыкі і таму выключэнне іх са штату было, безумоўна, вялікай памылкай кіраўніцтва Радзёкамітэта.

Звышненне груп салістаў матэрыяла іх са штату было, безумоўна, вялікай памылкай кіраўніцтва Радзёкамітэта. Звышненне груп салістаў матэрыяла іх са штату было, безумоўна, вялікай памылкай кіраўніцтва Радзёкамітэта. Звышненне груп салістаў матэрыяла іх са штату было, безумоўна, вялікай памылкай кіраўніцтва Радзёкамітэта.

Пры такім становішчы Радзёкамітэт БССР вымушаны планавач сваю працу на выпадковыя выканаўцы, лічыцца з тым, калі яны будуць вольныя, прыста-соўваючыся да працы іншых калектываў мастацтва. Даводзіцца змяняць праграму, калі выканаўцы заняты дзе ў другім месцы. У выніку пагаршаецца якасць музычных перадач. Беларускі Радзёкамітэт, безумоўна, прабаўі пэўную працу па ўзняццю якасці музычнага вышчвання і дамогся некаторых поспехаў у гэтым. Але хіба, адначына ў нашым артыкуле, у значнай меры гармоніць далейшы ўздым якасці музычнага вышчвання. Перад калектывам Радзёкамітэта БССР стаць вялікія і адказныя задачы далейшага ідэянага і мастацкага палепшэння якасці ўсяго вышчвання, у тым ліку і музычнага. Неабходна ператварыць музычнае вышчванне ў моцны сродак ідэянага і мастацкага выхавання працоўных.

Перабудаваць работу кіноарганізацый рэспублікі

Н. ЛЮБОШЫЦ

Паставы ЦК ВКП(б) па пытаннях літаратуры і мастацтва — баявая праграма дзейнасці нашых рэжысёраў, сцэнарыстаў, апэратараў, мастакоў. І гэтыя паставы і рашэнні з'яўляюцца важнейшымі дакументамі для ўсёй работы кінематографіі. Яны ўдзяляюць на вышэйшым узроўні саветскую кінематографію, вызначаюць шляхі яе развіцця і праадлення, надаюць у рабоце па стварэнню фільмаў.

Паставы ЦК ВКП(б) зрабілі станоўчы ўплыў на развіццё кінематографіі. Змест і форма твораў сталі больш адпавядаць духу савецкага народа — народа-пераможцы, які будзе камуністычнае грамадства.

Рытуэцыя фільмаў: «Сталінградская бітва», «Трэці ўдар», «Абарона Ленінграда», «Аляксандр Матросав», «Маладыя гвардыя», «Савецкія дыпламаты», «Люды з чыстым сумленнем», «Казане аб зямлі сібірскай», «Мічурын» і г. д. Простае пераключэнне назваў само па сабе дае ўжо ўяўленне аб эпічным характары будучых твораў. Гэта будзе фільм аб гераічным савецкім народзе і яго лепшых сынах, аб чым кіраўніках і палкаводцаў, аб вялікім стратэгу, натхніцелю і арганізатару ўсіх чарогаў — Сталіне.

Рашэнне ЦК КП(б) аб рабоце Міністэрства кінематографіі БССР сведчыць аб тым, што ў Беларускай кінематографіі яшчэ не зроблены вывады з паставы ЦК ВКП(б) аб фільме «Вялікае жыццё». Ідэяна-мастацкі ўзровень многіх фільмаў, вылучаных кіностудыяй «Беларусь-фільм», надзвычай нізкі. У іх паршымі прынцыпы сацыялістычнага рэалізму. Пасвятлоўчому, без цяжкасцяў, лёгкадумна паказана гераічная барацьба савецкіх людзей за хутчэйшае аднаўленне і далейшае развіццё народнай гаспадаркі Беларусі.

Пад свежым уражаннем ад паставы ЦК ВКП(б) быў перагледжаны сцэнарый і перацэнены вялікі працэнт заснятага матэрыяла для фільма «Новы дом».

Я. Памешчыкаў запэўніў канфіліт (спрэчка двух памешчыкаў) з-за кавалка зямлі «Валодзі Лужкі», што знаходзіцца побач з вядомай А. Чэхава — «Прапанова».

Так канфіліт царскай Расіі пераносіцца ў сюжэт сучаснага твора. У Чэхава спрэчка канцацэпа змовінікаў і тым самым з'яўляюцца ўласнасці духу памешчыкаў. У сцэнарыі «Новы дом» — вяселлем старшын калгаса Чалядніковай з сынам свайго былога праціўніка. А на спрычным кавалку зямлі пабудавана вёска з цэлым, і маладой пары адводзіцца новы дом.

Асноўны канфіліт сцэнарыя — спрэчка з-за вучастка зямлі «Зарэччымі лужкі», быў перагледжаны і перапрацаваны з прычыны супярэчнага яго статусу сельска-гаспадарчай арцелі. У новым варыянце сцэнарыя вучастак зямлі, з-за якога спрэчаюцца, носіць назву «Зарэччымі дубкі» і з'яўляецца ўласнасцю дзяржавы, гэта значыць, уваходзіць у дзяржаўны зямельны фонд. Была ўведзена сцена ўручэння акта на вечнае карыстанне зямлей. Аднак, на наш погляд, паставы чыска фільма В. Коршу-Сабліну ўсё-ж не ўдалася да канца пераадоліць недахопы сцэнарыя. У фільме мае месца лагічная рэалістычнасць. Асабліва рэзка мы адчулі гэта, прагледзеўшы толькі што скончаны дакументальны фільм «Наваселле». Апэратары І. Вейнеровіч, С. Фрыд, М. Беру і В. Кітас занялі будаўніцтва новых дамоў, перасяленне ў гэтыя дамы сялян з зямлянкаў. Гэты велізарны паводле маштаба працэс, сапраўды эпічны, у фільме «Новы дом» не адлюстраваны. Аўтары Я. Памешчыкаў і В. Корш-Саблін не здолелі прадуладзець гэтых падзей. Яны не вывучылі справы як належыць, не наведлі тых месцаў, дзе былі спалены вёскі нямецкімі акупантамі, не бачылі беларускіх сялян, якія жылі ў зямлянках.

Найправільна абрана форма фільма. Жанр аперты не падыходзіць для вырашэння тэмы жыцця пасляваеннай вёскі. Памылкова і вобразная сістэма фільма. Таленавітыя акторы, таксама які і паставы чыска не здолелі перамагчы хібны сцэнары. Ды гэта, уласна кажучы, нельга было зрабіць. Патрэбны былі другі сцэнары.

Нарыс «Белавежская пушча» (рэжысёр Ф. Блажэвіч, Л. Голуб, апэратар М. Беру) быў у свой час захвалены ў друку. Больш уважлівым прагляд фільма паказвае, што ў ім шмат недахопаў. Недастаткова паказана рознастайнасць жывёльнага і расліннага свету пушчы — аднаго з каштоўнейшых запаведнікаў Савецкага Саюза. Аўтары здушваюць паўтарэннем пана-

рам дрэваў, што стамляе вока глядача. Пушча нагадвае заалягічны сад. Абыходжера — лёгкая захалюючая прагулка, не глядзячы на яе працягласць.

Прафесар у фільме атрымаўся абякавым і сумным апавадальнікам. Яго могуць замяніць дыктар. Белавежская пушча паказана ў адрыве ад навакольнага навакольнага. Фільм да некаторай ступені апалітычны.

Фільм «Песня аб Нарачы» (рэжысёр К. Саннікаў і І. Шульман, апэратар Уладзіслаў) таксама мае вельмі сур'ёзныя недахопы.

Аўтары імкнуліся вынайці новы жанр: гібрид відэа і ігравага фільма. У відэа тэатры нарыс былі ўведзены акторы, якія ігралі дэмабілізаваных воінаў Савецкай Арміі. Па тэатральнаму апраўдлівае рыбак. Апэратар прыгожа-салядава здымаў пейзажы. Атрымаўся безмястоўны фільм, які нічога не вучыць. Мы не ўбачылі ўсяе прыгажосці і багацця возера. Побит савецкіх рыбакі апынуўся па-за фільмам. Сапраўдны, беларускі рыбакі, іх цікава працу — нам не паказалі. Так і не даведзілі нас з нарыса, што рыбакі Нарачы дадуць краіне ў новай пачынаючы.

У вытворчасці знаходзіцца тры фільмы: «Беларусь», «Народныя таленты» і «Палескія рабінзаны». Тэрміны заканчэння іх зацягваюцца ў сувязі з сур'ёзным пераглядом, у адпаведнасці з указаннем ЦК КП(б) ідэяна-творчай накіраванасці іх.

Дакументальны фільм «Беларусь» (аўтары сцэнарыя Л. Голуб і К. Губарэвіч) павінен паказаць аднаўленне рэспублікі, пачынаючы план у дзеянні. Аднак, прагляд засягае матэрыяла паказаў, што ў ім недастаткова паказаны пудоўныя савецкія людзі, кіруючая роля партыі на ўсім працэсе аднаўлення. Цяпер аўтары фільма значна выпраўляюць справу. Апошні месяц інтэнсіўных здымак дазваляе спадзявацца, што матэрыял будзе цікавым. Засягаты героі беларускай вёскі, якія вырасілі, багаты ўраджай і цяпер уступаюць у партыю, а таксама пудоўныя прырода роднай Беларусі, стаханавцы прамысловасці і г. д.

Нам не трэба забывацца, што падобныя фільмы здымаюцца ў шмат якіх братах рэспубліках. Ад поспеху фільма «Беларусь» будзе залежыць марка Беларускай дакументальнай кінематографіі.

Фільм-канцэрт «Народныя таленты» (рэжысёр С. Спашноў і А. Шульман) ставіцца на матэрыял адной мастацкай самадзейнасці. Цяпер-жа ён будзе ўключаць і дзейнасць майстроў мастацтва.

Горш абстаецца справа з фільмам «Палескія рабінзаны» (аўтар сцэнарыя і рэжысёр Ф. Блажэвіч).

У сцэнарыі не ясна вылучена ідэя. Піонеры апынуліся на востраве ў пошуках экспедыцыі па разведцы каменнай солі. І залежыць адна з іх ад экспедыцыі вучоных-геолагаў, а піонеры, якія наогул нават і не шукалі яе, яны знайшлі яе выпадкова. Каб апраўдзяць знаходжанне на востраве двух хлопчыкаў, без піонерскага калектыва прыдуман яшчэ адна фальшывая выпадковасць. Піонерскі атрад як след не дагаварыўся з геолагамі і апошня паехалі без іх. Такім чынам, вандраванне піонерскага атрада па роднаму краю так і не паказана.

Жыццё піонераў на востраве падаецца незаймальна. Нема нарастання небяспекі. Дзікія звары замянені хатнімі. Характары піонераў пададзены статычна, — гэта значыць ужо зусім скажонымі. Гаворка іх ідзе толькі аб рэчах, з якімі яны сутыкаюцца на востраве. Савецкае Палессе, жыццё краіны — усё гэта не адлюстроўваецца ў мове піонераў. Хлопчыкі мала марша, а шмат клопацца аб ежы.

У сцэнарыі няма ніводнай сітуацыі, у якой выявілася б мараль савецкіх дзяцей. Чым рабінзона Ф. Блажэвіча адрозніваецца ад рабінзонаў-скаутаў капіталістычных дзяржаў?

Чаму ў сцэнарыях і фільмах кіностудыі «Беларусь-фільм» маюць месца сур'ёзныя ідэяны і мастацкія памылкі? На гэтае пытанне мы знаходзім адказ у рашэнні ЦК КП(б)Б. Таму што мы, работнікі Беларускай кінематографіі, дрэнна ведаем жыццё нашай рэспублікі, яе пудоўныя савецкіх людзей. Таму што мы не працуем над павышэннем свайго ідэяна-творчэскага ўзроўню. Мы баямся крытыкі і самакрытыкі.

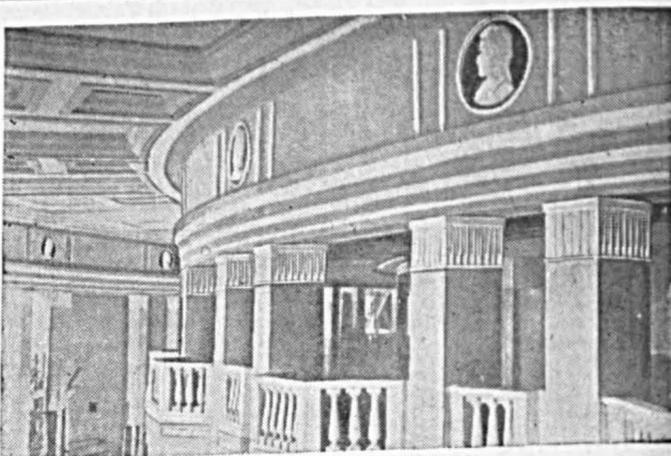
У кіностудыі не лічацца з калектывам творчых работнікаў і нябядна стаяцца да іх. Ні Міністр кінематографіі БССР М. Садковіч, ні мастацкі кіраўнік студыі В. Корш-Саблін, ні партыйна арганізаваны належаць чынам не кіруючы творчай работай. Цяжка аспрэчыць ісціну, што неабходна цікавіцца фільмам і вызначаць лёс яго не пасля сканчэння працы над ім, а ў працэсе яго стварэння. Кожны новы твор павінен прыцягваць увагу ўсяго твора калектыва. Рэдка хто чытае сцэнарыі, запущаныя ў вытворчасць. Рэжысёрскія эксплікацыі не заслухоўваюцца. Заліш пераважна ў карыснасці абмеркавання рэжысёрскіх эксплікацый. Лёгка прасачыць ступень ведання паставы чыска і яго групы прадмета, ідэяну накіраванасць у тэатры і вобразы, свежасць мастацкіх сродкаў у вывадзі сцэнарыя. Вынікі вялікай падрыхтоўчай работ групы перад пачаткам здымак не ставіцца на абмеркаванне творчай грамадскасці. А імяна тут вырашаецца шмат у чым поспех справы. Тут закладаецца падмурак будучага фільма.

ЦК КП(б)Б у сваім рашэнні ўстанавіў план вытворчасці мастацкіх поўнаметражных фільмаў, якія паказваюць гераічныя вобразы Беларускага народа і тым самым паклаў пачатак будучай вялікай Беларускай кінематографіі.

Распачалі работу над напісаннем сцэнарыя аб партызанскім руху К. Крапіва і М. Лынькоў. Над сцэнарыем «Канстанцін Заслонаў» працуюць А. Маўзон і К. Саннікаў. Сцэнарыі «Пяты ўдар» аб разгроме немцаў на Беларускай зямлі будзе заказаны ў Маскве. Пачынаюцца паны аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі будзе адлюстраваны ў сцэнарыях «Цэпае дыханні» М. Паслядовіча і «Чалавек ярынух з дадому» Л. Капоўца. Чакаюць сваё аўтарства тэмы аб пасляваенным уздыме сельскай гаспадаркі БССР, народным паэце Беларусі Я. Купале.

Само жыццё гераічнага Беларускага народа вызначае змест і колькасць будучых кіногвораў. Смешнымі і мізэрнымі здаюцца нам сцэнарыі, што кіностудыя «Беларусь-фільм» павіна ставіць адну-дзве карціны ў год. Часовая адсутнасць уласнай вытворчай базы не павіна быць перашкодай у працы. Кіностудыі братах рэспублік, у першую чаргу кіностудыі Масквы і Ленінграда, з ахвотай нам дапамогуць.

Узброеныя паставамі і рашэннямі ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б па пытаннях літаратуры і мастацтва, работнікі Беларускай кінематографіі на гэты раз апраўдаюць надзеі, якія ўскладаюцца на іх савецкім народам.

Заканчваецца аднаўленне Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета. На здымку адна з заліў фэй. Фота Г. Бугаенкі.

А. ЛАМАНСАУ

Цемрашальства і эротыка

(У тэатрах Аўстрыі)

Калі ўзыходзіш на гару Каленберг, з зялёнай яе верхавіны відзея старажытны горад Вена.

Увечары, калі змрок ахінае горад, над будынкамі розных атаў, кіно, тэатраў і кабарэ запальваюцца неонавыя агні рэкламы.

У душных кабарэ з залішняй шычырасцю аўстрыйскі пад гукі джаза забяляюць глядачоў — аматараў вострых пачуццяў. І вось, перад гэтымі «вострымі адчуваннямі» аўстрыйскае мастацтва пакорліва адыходзіць на задні план.

У Вене мне давялося быць у так званым «Фолькстэатры» (народным тэатры). Вядома, было б найгубейшай памылкай лічыць гэты тэатр — дэмакратычным тэатрам. Гэты тэатр належыць прыватнаму антрэпрэнёру, які робіць свой «бізнес» на ўсялякай рода славуціях, ці сітуацыях вакол славуцісяў.

У той дзень, калі быў я ў гэтым тэатры, выступаў аўстрыйскі трагік Альберт Басерман. Ішла трагедыя «Неба чокіе». Аўтар гэтага твора англіскай драматург Асборн са шчырага пачуццямі, спрытна жанглруючы дыялагамі, прававедзе паўна нявер'е да будучага чалавечта. На працягу 11 карцін акторы тэатра на чале з Басерманам пераконваюць глядача, што самае лепшае на зямлі — гэта смерць. Чалавек знаходзіць сапраўднае ішчасце толькі тады, калі «паны смерць» дарэчы, у модным сучасным гарнітуры, у капелюшы і пальчатках, перадае яго ў небыццё. І, барані божа, калі смерць дзе-небудзь затрымаецца і не збярэ багаты чалавечы ўраджай, тады на зямлі запануе пекла. Такая асноўная ідэя трагедыі! Прычым сам працэс смерці смакуецца на сцэне.

Альберт Басерман вымушаны размяняць свой талент у ўгоду пзуных груп глядачоў на гэтакую чыніную пошласць. Між іншым, гэта лёс, які мы ўбачым далей, не толькі аднаго Басермана.

У «Бургтэатры» мне давялося бачыць больш здзіўляючае відэішча, якое з'яўляецца граніцай мстыкі, цемрашальства, забавонаў. Усё гэта прадстаўлена было актормі такімі прыёмамі, ад якіх наш савецкі тэатр ужо адмовіцца больш за 30 год назад. На сцэне было зялёнае злавеснае святло. За сцэнай — скрагат, выццё і стогны мёртваю і здані, што крочылі па падмостках. У тэатры паказвалася п'еса аўстрыйскага драматурга Грыльпарцера «Айн фрай».

У гэтым спектаклі ідэяна-дэкламацыйна-на ў поўным бласку — вытарачаныя вочы ад жаху, злавесны шэпт, акторы не размаўляюць, а надрыўна крычыць, выцягваючы нельготныя жылы, каб запалохаць страўніцкага смеласць глядача. Іх гаворка была без думкі, сказы цалкам папарадкаваны эфектнаму голасавядзенню, і ў выніку — пуста. Велізарна пуста — адменная рыса аўстрыйскіх тэатраў.

Ні ў адным тэатры не ідзе п'еса сучаснага аўстрыйскага драматурга, які імкнецца хваць усюкі адказ на пытанні дню жыцця, будучага аўстрыйскага народа. Нават у сваёй камедыі нораваў «Срэбны камашык» сучасны аўстрыйскі драматург Франц Мольтар не здолеў нічога лепшага напісаць, як расказаць аб пошлых прыгодах гаспадыні і яе служанкі.

ВЫСТАЙКА СКУЛЬПТУР ЛІНЫ ПО

4 верасня, у Маскве, у Цэнтральным доме літаратуры адкрылася персанальная выстаўка скульптурных работ Ліны По.

На выстаўцы прадстаўлена каля 50 скульптур.

Праўда, аўстрыйскі паэт Франц Тэадор Чокар, які ўвёк з Аўстрыі, калі ў краіну прыйшлі гітлераўцы, напісаў п'есу «Каліпосо», сюжэт якой быў узяты ім з міфа аб Адзісе. Гэта п'еса пра абавязак чалавекі, які павінен ярынуцца на радзіму і змагацца за ішчасце свайго радзімы. Аднак, твор антыфашыста Чокара не карыстаўся поспехам у Аўстрыі. «Знатныя паны» не пажадалі глядзець п'есу дэмакратычна настраёнага аўтара і пасля некалькіх прадастаўленняў спектакль «Каліпосо» адыйшоў у нібыт.

Рэакцыя ў Вене жыве і душыць усе пачынанні прагрэсіўных дэмакратычных дзеячоў мастацтва. Рэакцыя зліла тут сабе ўтульнае тытло і па камандзе гаспадароў зносна брша з падваротні альбо правакідна скурголіць.

Прыхільнасць да савецкага мастацтва, да савецкага тэатра, нават у Вене, дзе сярод газет, якія штодзённа вылаюцца на дзесятках мовах, шмат сустраецца твораў нашай радзімы існуючай і пакляў, нібы перадрукваных з іншых газет херстаўскага напрамку, — велізарная.

Акторы Аўстрыі, сярод якіх пануе беспрацоўе, поўныя вайзрасці да савецкага актара, да стварэння поўнахатноўных жыццёвых вобразаў, да актыўнага барацьба за добрабыт і ішчае чалавечта.

Таму, не глядзячы на ўсе перашкоды, такі тэатр, як «Іосіфштат-тэатр», з'яўляюцца спадчынай вядомага рэжысёра Макса Рэйнгарда. Настойліва імкнецца зразумець тайну духоўнага багацця савецкага чалавекі.

Няма неабходнасці спыняцца на дзейнасці другіх тэатраў В-ны — яны поўныя нізкапалкоўца п рад абранай групы глядачоў. Яны імкнуча ў сваё «творчасці» дасягнуць таго, каб было менш думак і больш ганейнай і двухсэнсубнай пошласці.

У правіцельных тэатрах Аўстрыі справа абстаецца яшчэ горш. Мне давялося блізка пазнаёміцца з бытам і жыццём Бадэнскага тэатра. Антрэпрэнёры тэатра, а іх там два, забяраюць 50 проц. усяго збога трупы, у складзе якой 25 актараў. Артсцэты гэтага тэатра атрымоўваюць капейкі, але яны абавязаны быць граніца сітэматычымі. Сёння яны сплываюць «Рыгалец» заўтра аперэту Штрауса, затым іграюць драму ці трагедыю.

У сувязі з беспрацоўем падрыхтоўка новых кадраў была абмежавана аўстрыйскім урадам. Адзінае тэатральнае вучылішча існуе пры «Бургтэатры», якое выпускае не больш 15 маладых актараў на працягу двух год, у той час, калі ў нашай краіне штогодна сотні маладых актараў тэатральных інстытутаў, вучылішч і студыі пачынаюць самастойнае творчае жыццё...

Позна, амаль на золаку, засягне Вена. Аўтаматлі вазуць дадому буржуа, які наспыніліся «духоўнай» стравай. Спяшчючыся, бягуць на працу — на фабрыкі і заводы — рабочыя. А Вена, старая Вена, сёнь непрадудным сном. Яна не бачыць і не хоча бачыць усяго таго, што робіцца вакол яе. Яна не бачыць, як дэмакратычныя краіны пасля жахаў гітлеразма будуюць новае жыццё; яна не бачыць і таго, што ў будаўніцтве гэтага новага жыцця не малая роля належыць і мастацтва.

Найаўна ў Мінску адкрыўся салон-магазін, у продажы якога — лепшыя карціны беларускіх мастакоў. На здымку: наведвальнікі разглядаюць карціны. Фота Г. Бугаенкі.

Склетматычна, з нумару ў нумар, часопіс «Беларусь» змяшчае раздзел «Наш даведнік». Матэрыял, які падаецца ў гэтым раздзеле, багаты. Тут мы знайдзем кароткія звесткі аб дзеячах навукі, літаратуры і мастацтва мнучых стагоддзяў, даведкі аб наведванні Беларусі выдатнымі людзьмі браніста рускага народа, апісанне гераічных учынкаў нашых адважных землякоў, якім прысвоена званне Героў Савецкага Саюза. Тут мы можам пазнаёміцца і з некаторымі слаўнымі мясцінамі роднай краіны, якія сталі вядомы тымі падзеямі, што адбываліся на іх тэрыторыі.

Але фактычным матэрыял, з якім часопіс знаёміць чытача, многае траціць ад той непрадуманасці, абякаваласці, з якімі ён падаецца. Іншы раз падставіў для здыччэння ў дзечы Беларускай навукі і мастацтва служыць тое, што пісьменнік ці вучоны нарадзіўся на тэрыторыі Беларусі. Далека не заўсёды ўлічваецца тое значэнне, якое ён адыграў для далейшага развіцця Беларускай культуры і навукі, а толькі гэта і павіна з'яўляцца крытэрыем пры ацэнцы таго аб'ёму ішчага дзеяча.

Многа ўвагі часопіс аддае назічаным, другарудным дзеячам, пераважна чыіх іх значэнне для Беларускай навукі і культуры. У семым нумары за 1946 г. расказваецца пра братаў Тышчэвічаў, якія паходзяць з графскай сям'і. Дзейнасць першага з іх заключалася ў тым, што ён з'яўляўся паленшаннем дабрабыту горада (Лагойска), і ў 1873 г. ён заснаваў у Лагойску фабрыку баваўняны і льняных вырабаў і паміж іншым зямляў ся раскопак курганаў. Другі з іх «дзяця ўдасканалення сваёй вяду зрабў ў 1843 г. падарожжа ў Швецыю, Данію і Фінляндію». Незарумела, чаму ў гэтых краіны патрэбна было ездзіць «удаскалявальнае свае веды». Нягледзячы на іх была развіта больш, чым у Расіі? Све працы Е. Тышчэвіч друкаваў на польскай

ДАВЕДКІ З ТАНДЭТАМ

мове ў польскіх выданнях. Буўныя земляўладальнікі і прамысловыя, якія зрабілі назічаным ўклад у навуку, называюцца заснавальнікамі навуковай археалогіі Беларусі.

Старэйшым Куртэра абараніў доктарскую дысертацыю на тэму аб анатоміі галазага апарата папугаў, пасля быў чынірам. Маладымі ездзіў «вывучаць старажытну гісторыю» ў Парыж, Гейдэльберг, Мюнхен і Бярлін, потым напісаў гісторыю Афінскай Рэспублікі. Ніякіх пастаў залічыць іх у выдатныя вучоныя імя. А часопіс так і піша: «Сярод выдатных дзеячоў навукі XIX стагоддзя відае месца займаюць два браты Беларуска Куртэры».

Назва замежных гарадоў, як навуковых цэнтраў, даволі часта ўспамінаюцца ў артыкулах. Так Кавалеўскі: «наведлаў Гейдэльберг, Парыж, Ніцу, Лондан, Кап'ейскі вучыўся ў Амстэрдаме і г. д. Стварэнца ўражанне, што навуковая думка ў тым часе была сканцэнтравана за мажой А гэта, які вядома, не адпавядае сапраўднасці. Навуковыя ўстанавы Расіі з цэлым радом выдатных вучоных ніколькі не ўступалі замежным.

Ідэяны хістанні і памылкі паасобных дзеячоў замовіваюцца. Прыгладжаны і падфарбаваныя светлымі фарбамі, яны падоўжыць у няправільным святле.

У артыкуле «Адам Мішкэвіч і Ян Чачот» Н. Перкіна («Беларусь» № 8 за 1947 г.) пераваліца роля Яна Чачота для развіцця Беларускай культуры, яму прыпісваюцца «заслуга перад гісторыяй». Назвычый многа гаворыцца пра «сумленнасць і высокародства характару Чачота», пра чулаўнасць і ўражлівасць яго натурі і ні слова пра яго палітычную платформу.

Асцетніцкі гурток «Саюз філаматаў» і арганізацыя «Таварыства філарэтаў», кіруючымі прынцыпамі для якіх былі: «навука, асета, узвемнае братэрства» — былі арганізацыямі апалітычнымі, а ім прыпісваюцца «пазіцыя грамадска-палітычнаму лду, які існаваў тады ў Расіі».

Часопіс паведамляе аб наведванні Беларусі Пятром першым, Пшукіным, Кюхельбекер-М, Длажэнічківым і інш., але апісанне гэтых наведванняў надзвычай пасіўнае, без ніякіх спробаў абатульнення. Змест таго, каб паказаць які ўдзель зрабіла прыбыццанне на тэрыторыі Беларусі на далейшую творчасць таго ці іншага пісьменніка, або на яго грамадскую дзейнасць, якое значэнне яго мела для развіцця нашай культуры, часопіс абякаўваюцца канстатываць фактаў. Прычым часта факты падоўжыцца другарудна, неістотныя, з выразным ухілам на іх займаўнасць, — з танаікраванасцю забываецца.

З артыкула «Кюхельбекер у Беларусі» Б. Вінаградава («Беларусь» № 11—12 за 1946 г.) мы даведваемся, што: «па даозе Кюхельбекер перамяніў свой капляюш на сялянскую шапку», або: «але тут дэкабрыст, пачуўшы трыжонныя весткі, што яго шукаюць, пераапраўнаўся ў сялянскую вопратку...». Як быццам, акрамя гэтых «пераапраўнаўнаў» у аўтара не было чаго паведаміць чытачу.

Некаторыя артыкулы трапляюць у гэты раздзел выпадкова, з прычыны недагледжана рэдакцыі. Гэта датычыцца ў першую чаргу такога «артыкула», як «Наконт бульбы» («Беларусь» № 6 за 1947 г.), аўтар якога сарамліва схваўся за літары «В. В.» У ім аляваецца пра аднаго пана, які пасадзіў у сваім гародзе заморскую расліну. Калі на ёй з'явіліся плады,

«круглыя, цвёрдыя шарыкі, з арэх велічыней, з зернямі ўнутры», ён заспрасіў да сябе гасцей, каб пачаставалі іх новым ежай. «Яна прыійлалася ім не да смаку». Уздываны пан загадаў выраць расліну з карэннем і выкінуць на сметнік. Адліз з гародніку паспрабаваў спячы на вогнішчы клубні гэтай расліны, і ўсё непарушэнае высветлілася. «Так навукаліся ў той мясцовасці расціць і есці бульбу», — заключае аўтар. І гэтая казка падаецца за навуковыя звесткі!

Сустрэкаюцца на старонках часопіса і не ўагодненыя паміж сабой артыкулы, якія толькі забавляюць чытача; часамі падоўжыцца няправільныя фактычныя звесткі. Так у артыкуле «Аляксандр Савіцкі» («Беларусь» № 10 за 1946 г.) гав